שנה שביעית. HAMICPE Nr.: 31.

מחיר החתימה על המצפה

באוסטריא אונגרן:

לשנה . . . . 7.— כתרים
לחצי שנה . . . . 3.50 „
לרבע . . . . 1.75 „

באשכנז:

לשנה . . . . 8.— כתרים

ביתר הארצות:

לשנה 9 כתרים — 9.50 פראנק.

„רמת המצפה"
נכנסת עתה בגליון עצמו, הגדול עתה משהיה ומכיל המר ספרותי יותר מאשר עד כה.
אין הנחה מהמחיר.

המצפה

עתון שבועי
לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.
יוצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר גליון בודד 14 הלר.
מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים לפי גדל השטח.
ברכת מז"ט 60 הלר. הודעת אירוסין כתר. זו או זו בראש הגליון שני כתרים
המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא רק שם מקומו החדש, כ"א גם שם מקום בית הדאר הקודם.
קאנטא של פאסטשעק נומר 76.918
האדרסה לבית המערכת ולאדמיניסטרציה
„HAMICPE" Kraków,
(בחוץ לארץ להוסיף: Oesterreich)
בע"פ: רחוב סעבאסטיאנא 32

קראקא, ז' אב פ' דברים התר"ע. גליון לא. Kraków, 12 Sierpnia 1910.

ועד החברה „יסוד בית ספר עברי" בקראקא מודיע בזה, ששלשנת הלמוד הבאה תפתח, חוץ משתי המדרגות הקימות מכבר, עוד מדרגה שלישית ובשביל הסדר יבוקשו אבות התלמידים משתי המדרגות הקודמות, למהר להכתיב את בניהם בעוד מועד. וכן הרוצים להכתיב בניהם למדרגה הראשנה עליהם להזדרז לפנות אל מר חיים ווייגדלינג בלשכת „גרעשאם" רחוב גראדצקא 18 או ברחוב גערטרודא 29 או אל מר שלמה שפירא בבית ההוא.

הועד של חברת יסוד בית ספר עברי בקראקא

גבורי ירושלים.

א.

„בריוני". בשם הזה הציגו לפני בילדותי את אותם הגבורים, אשר לחמו לירושלים. ואני הקטן לבי נשבר אמנם על חורבן ירושלים ועל גלות ישראל, אבל שום רגש של אהבה או כבוד לא רחש לבי לאותם הגבורים; כי מי ירחש אהבה או כבוד ל„בריוני"?

גדלתי והלכתי לשאב ידיעות על אדות החורבן ממקורות יותר נאמנים, או יותר נכון, מהמקור האחד, אשר כמעט רק הוא ישנו, קראתי את „מלחמות היהודים" ליוסף בן מתתיהו. קראתי את הספר בנחת ובכבד-ראש הראוי לתכן המסופר, סימתי וסגרתי אותו — ובלבי נצנצה תמיה: איך אפשר היה הדבר, שסימתי את הספר וגם פעם אחת לא התפרצה אנקת בכיה כבושה, לעצור בקריאתי?! וכי לא קראתי עתה את תולדות חורבן עמנו וערי אלקינו! ומדוע נשארה נפשי כל כך קרה בקריאתו? מדוע פעלו עלי הדברים המסופרים כמו מעשה שאינו נוגע לו? והגבורים — גבורים ממש — אשר עברו לנגד עיני רוחי בקריאתי בספור הזה, מדוע לא לקחו את לבי? וכי לא אבותינו היו הגבורים ההם? וכי לא לחמו לירושלים ש ל נ ו? רבונו של עולם, מה זה היה לי?! מדוע לא נתחמם לבי להם באש קדש?! מדוע לא נמשך לבי אליהם באהבה?! הלא גם כבד לא כבדתים, וכמעט גם רחם לא רחמתים!

אבל רגע — והפלא סר מלבי.

הרצאת הספור אינה על אופן שתעורר בלבנו רגשי אהבה, כבוד או גם רק רחמים לגבורים הפועלים. ונהפך הוא: המחבר מתאמץ בכל יכלתו לנבל את שמם ונותנם לפריצים ועושי כל תועבה. ואני באמון של קורא תמים למחבר, השפעתי מדבריו ומבלי משים נטה לבי מהגבורים. ואם אין רוחשים כבוד או חבה לנפשות הפועלות אין הלב מתחמם גם לפעלותיהם. ואם רוחנו סולדת מתכונותיהם של הגבורים אז כל מעשיהם לא יקחו את לבנו, גם אם יסבו מעשיהם על דבר החביב לנו ולתועלתו.

ב.

אבותינו אנשי הלבב, אשר נלאו סוף סוף לשאת את עריצות רומא ואכזריותה; אותם בעלי הנפש, אשר הרגישו את גדל הכאב והכלמה של ע ם ס ו ב ל ע ל א ד מ ת ו, אשר לבבם התחמץ לראות זרים באים לרמוס ברגל גאוה את נחלתם, נכרים פושטים את ידיהם הגסה, לחלל כל קדש; אותם הגבורים גדולי הנפש וטהורי הלבב נפלו, אחר נפלם לפני חרבו של אספסינוס וטיטוס, גם לפני עטו של יוספוס פלביוס.

והאסון האחרון גדול להם מהראשון.

לפני חרבו של טיטוס מתו מות גבורים; וכמות נבלים, כנפול בני עולה, נפלו לפני עטו של האחרון.

אותם המורדים הגדולים, שלחמו לעמם ולערי אלקיהם בקנאות נוראה; אותם „האנשים העליונים", שהגינו על ירושלים עיר מחמדם בגבורת עז וברוח בביר נפלא, שלולא ספר לנו על-אדות גבורתם איש הידוע לנו לשונאם ומנדם, היינו חושדים אותו בהגזמה והפרזה, אותם הגבורים חורפו וקוללו אחרי מותם ושמם היה לדראון.

„בריוני", „פריצים".

ג.

לאלה הפותחים את אגדותיהם על דבר החרבן ב„אשרי אדם מפחד תמיד" יכולים אנחנו לסלוח על נבול שם הגבורים; כי אנשים אשר רק על הספר חיו ובו היה כל מעינם אי אפשר להם לשפוט אחרת מזה: כי אנשים היודעים יתפוש חרב בכף בריוני המה. וכי לא קראו תלמידי תלמידיו של ר' עקיבא, אשר מימיו היו שותים, לבר כוכבא שלו „בר כזיבא"? ומנם הנבה מה עשו?

אבל כי יקום איש, אשר בעצמו תפש חרב בכף ואשר העמיד את עצמו בתחלה בראש הלוחמים, וישפוך קיתונות של שופכין על ראש אחיו הגבורים, אשר נשארו נאמנים לדגלם עד הסוף — על זה חומה הלב מכאב ומכעס.

ע"כ יש אשר אתה קורא את „מלחמות היהודים" — אם כבר נכנסה כך רוח בקרת ומוכשר אתה להיות חפשיך מהשפעת המחבר גם בעת קריאת ספרו והנך

פיליטון

החרבן.

מְנֻצָּח וּמֻכֶּה מִתְּגָרַת יַד־צוֹרְרַי,
מֻשְׁלָל כָּל חֶדְוָה וְגִילָה,
עָלַיִךְ מִקְדָּשִׁי אוֹרִידָה דְמָעוֹת,
אָרִיקָה לְבָתֵּי הָאֲמֻלָּה.

עֲרֵמָה שֶׁל אֵפֶר קְדוֹשָׁה וּטְהוֹרָה!
מַה צַּר לִי עָלַיִךְ אֲהוּבָה!
עֵת אַעַל זִכְרוֹנֵךְ בְּמֹחִי, אָז נַפְשִׁי
לֶעָפָר נִדְכָּאָה, עֲלוּבָה.

הוֹי! מִקְדַּשׁ עַם־עוֹלָם! הַיָּמִים עָבָרוּ,
שֶׁבָּם כָּאַלּוֹן הִתְרוֹמַמְתָּ!
הוֹי! עָבְרָה הָעֵת הַמַּזְהִירָה, הַיָּפָה,
מִמִּבְצַר־סְלָעִים עָצַמְתָּ!

כָּל אֶבֶן בְּקִרְבֵּךְ מַרְגָּלִית הָיְתָה,
וְרַעֲפֵי־גַגֵּךְ — כּוֹכָבִים:
כּוֹכָבִים מִתְנוֹצְצִים, שֶׁיָּכְלוּ לְהָאִיר
כְּחַשְׁמַל — מַחֲשַׁכֵּי־עֲרָבִים.

הוֹי. אֵיֵּה הַיָּמִים, אֵלֶיךָ מִקְדָּשִׁי
בְּגִיל אֲבוֹתֵינוּ נָהָרוּ?
מַדּוּעַ מֵאֹשֶׁר הָאָבוֹת הָעָצוּם
לִבְנֵיהֶם אַךְ צָרוֹת נִשְׁאָרוּ?

עֲרֵמָה קְדוֹשָׁה! הַעוֹד אֶת תִּזְכְּרִי
אֶת זִמְרַת כִּנּוֹרֵי הַלְוִיִּם?
הוֹי! עַתָּה נֶהֱמָה בִּמְאוּמָה לֹא אֶמְצָא
לְחַיֵּי הַמָּרִים הַדְּוּיִים.

אֵי כִנּוֹר? אֵי עֻגָב? גַּם מְקוֹם הָנִיחַ
רָאשֵׁינוּ הַנִּלְאִים אֵין לָנוּ;
בְּקוֹלוֹת נֶאֱנָקִים עַל שַׂקִּים טְלוּאִים
נִבְכֶּה אֶת חָרְבַּן כֻּלָּנוּ....

רוזניטוב. משה ברניק.

חורבן שאינו פוסק.

מאת ראובן פאהן.

אנחה יתומה נתלשה בחשאי מפיו ותתפרפר יחידה, והוא סגר אז את ספר הקינות, אשר בו יוצאים חובת האבל הנצחי על חרבן מקדש ותורה, על אבדן ארץ ועם, על ירידת ארי-אל ממרומי הר-ציון לשכינתא בגלותא...

הצבור כבר גמר את אמירת קינותיו, גמר את הישבון העבר המזהיר עם מאורעותיו הנוגעים לכלל ישראל, ויתרומם מישיבתו על הקרקע, לצאת מבהל ודחוף זה לעסקו וזה לחנותו. רק קולות-נחשלים בודדים מאלה שלא הספיקו לגמור, נשמעו פה ושם, והקולות רועדים כבישנים, כאנחות אחרונות של תינוק בוכה שנתפיס...

ואנחתו החשאית, שנתלשה כמו מעצמה ותתפרץ החוצה, היתה האחרונה והגומרת. הוא הביט כה וכה, להוכח אם לא שמעו הבריות, וכאלו התביש באנחתו הפרטית הבאה להתערב בין האנחות הכלליות. אבל האנחה התנדפה מבלי תשומת-לב מאיזה צד, כמו שמתנדפות אלפי אנחות בעולם, ולו נדמה, כי יתומת עלובה זו נעה ונדה מכתל לכתל, מסתתרת בפנות ומתפרצת שוב בעוז עד למרומי התקרה, עד לארון־הקדש...

ביחד עם הצבור קונן על החרבן, ביחד עם החזן גמר בכונה עצומה כל קינה וקינה, אולם אנחה זו פרטית ויחידה הוא לו. זוהי תפלה בלי לשון, תכן בלי לחש, היוצאים מכל רמ"ח האברים ושס"ה הגידים... קינה זו כלה שלו, ולו נדמה, כי הסך־הכללי היא מכל הקינות האמורות...

והעדה הולכת ונפוצה לכל רוח, רק הוא מחליט להשאר כל היום בין חומות בית המדרש. לא על הלמדנים נמנה וגם כל מראהו אומר חולין, כי לא לחנם עברו עליו כל שנותיו בכפר הרחק מן הצבור היהודי. אולם

קורא ומבקר באחד — ובראותך איך מרבה המחבר לקלל את אבותיך הגבורים ולעפר בעפר לעמתם, אז ילחין כאב את לבבך ותגוד לאומללים על העדר מהם הגמול האחד, אשר ישאר לכל הגבורים המנוצחים הוא כבוד שמם.

ויש אשר חלב צועק ומתחנן: בשם ד׳, הרף! חדל מלקלל! חדל מלחרף! הלא אחיך הם הגבורים הללו! הרף ולבך הכואב גלאה נשא את החרפות והגדופים ואינך יכול להתאפק והנך פוסק מקרא וקופץ ממקומך ודמעות של כעס תתמלאנה עיניך ומקצף אין אונים תהרוק שניך. ונפשך תבכה במסתרים על גבורי ישראל, אשר חלל שמם לדורות ע״י אחיהם ואין מציל שם כבודם מידיהם.

ד.

בקראנו את ספרו דומה לנו, כי רק לנבל את שם הגבורים השנואים עליו היתה מטרתו בכתבו אותו. לבו אולי הכהו והנוחם אכלהו על התרישלותו במעשיו ועל בגדו במלאכותו ויקנא בגבורים ההם, המקנאים לארצם בלא לב ולב ומחרפים את נפשם על החפש ויתאמץ להשתיק את המית לבו בהשלותו את נפשו לומר, כי לא בתם לבב ובנקיון כפים המה עושים את מעשיהם. או אולי בכדי להצדיק את נפשו לפני משפט ההיסטוריה על מעלו אשר מעל, לנפול אל האויב בעת אשר רבו הגדול של העם עמד במרדו, נתן את גדולי המורדים והצבא אשר ברגלם לפריצים ומרגיזי יה. או אולי כתב מה שכתב על פי „רמז ממעלה״. ידים להחשד הזה המה דברי החנופה למחריב ארצנו הפזורים פה ושם בספרו.

בכל אופן נמה שנוגע למשפטו על תכונתם המוסרית של אבותינו הגבורים הוא בתור שונאם הפרטי פסול לעדות. בטול עדותו נכר מתוך דבריו עצמם. הוא בודאי לא השמיט שום חטא ופשע מצדם מלהזכירם. והנה לפי כתב אשמתו ראש עונותיהם הוא, כי לא חשבו אנוש. אבל האם הוא לא ידע, וכי אין אנחנו יודעים, שבשעת חרום אין משגיחים ביחידים; שבשעה שסכנה צפויה לכלל נבלע הפרט; שבשעת מלחמה החרדים לנפשם נשמדים? כבה הדבר נוהג מימות עולם עד ימינו אלה.

ועוד זאת: דבריו אלה על האשמה הזאת כשהם לעצמם חשודים מעט. העובדא, כי הוריו נמצאו בעת המצור בירושלים ומסורים היו בידי הקנאים, לעשות בהם ברצונם והם לא נגעו בהם לרעה, העובדא הזאת מראה, כמו שמעיר גרץ בצדק, כי לא כצעקתו של יוסף, הבאה אלינו, עשו הקנאים. רוצחים, שופכי דם נקיים, כמו שיוסף מתאר את הקנאים, לא היו מניחים ההזדמנות לנקום באופן כזה באויבם בנפש.

היעקבים בימי המרידה הצרפת לא היו חושבים הרבה כדבר בזה.

ה.

יוסף מזכיר את המעל הגדול — לפי דבריו — אשר מעלו הקנאים בנהגם מלחם הקדשים ויין הנסכים האצורים במקדש. על „המציאה״ הזאת הוא נופל במלא קומתו, צועק צעקה גדולה ומרה ומרגיז את השמים ושמי השמים על „החטא הגדול הזה״.

פלא היא פה תמימותו של הפקח הזה, החושב, כי ימצאו אנשים בעלי שכל בריא, אשר יאמינו, כי התרגזותו זאת יוצאת באמת מלבו.

אנשים נתונים במצוק ובמצור, אשר שם עליהם אויב אכזרי ונורא, אשר לא ידע רחם; בעיר הנצורה שורר הרעב בכל תקף מוראו, במגפה אשר באה לרגלי הרעב נופלים בכל יום חללים למאות, השוכבים כדמן על פני חוצות; שבועה גדולה וקדושה אוסרת את ידי האנשים, למסור את עיר אלקים בידי האויב; והאויב בחוץ צולב גם את האנשים הנופלים אל מהנהו ברצונם, קורע את בטנם חיים בתקוה למצא שם זהב; בקצור: אויב, דבר, חרב, רעב ויגון סביב שתו על האנשים ומי יסכל לדרוש מאומללים באלה לדקדק בדבר אשר הם משימים אל פיהם להחיות את נפשם? יוסף עשה את עצמו באינו יודע, שבשעת חרום אין מודדים את מעשי בני אדם באותה מדה, שמודדים אותם בשעת שלום ומנוחה.

ו.

יוסף מאשים את המתקוממים בירושלים ובפרט את ראשיהם בפניות עצמיות, תאות השררה והבצע היתה, לפי דבריו, רוח החיה בכל מעשיהם. רגיל הוא האיש הזה לתת את לבו כלב אלקים; הוא מתפאר כי חנן בסגלה של ידיעת העתידות ועלינו גם להאמין גם בכשרונו להיות בוחן כליות.

אבל פה „מכה יוסי את יוסי״. הוא מביא כתוך תשובותיהם של הקנאים אל האויב את התפארותם באלקי ישראל ובעזרתו אשר בא תבא, וקשה להאמין, כי אנשים המרגישים בעצמם, כי לא את מלחמת אלקיהם הם לוחמים, כי אם לישם תאותם הפרטית עושים מה שעושים, יתהללו בגאון בקדוש ישראל ובתשועתו.

ואם נותנים אנחנו אמון לדבריו, עלינו לתת כמעט את כל בני הגליל ושאר בני יהודה, אשר התקוממו אז נגד ממשלת הזדון, כלומר רבו הגדול של הדור ההוא, לתאבי כבוד וחמסנים, דבר, אשר הוא בעצמו אינו מעיז לדרוש ממנו.

בנין-אב על תכונותיהם האציליות של המורדים הגדולים בני הדור ההוא המה קנאי מסדה, גבורה בגבורתם הם, נצחון כנצחונם הם לא נשמע בשום גוי וממלכה מימות עולם. למעשה רב כזה מובשרים היו רק קדושי ישראל בימי הבינים בחפצם להציל את נפשם ונפש נשיהם וטפם מבגידה באלקי אבותיהם.

„הנאום״ שנשא אליעזר ראש „הסקרים״ במסדה לפני צבאו בטרם הגירו את עצמם ואת הגלוים עליהם לפי חרב, דברי אציל הרוח הזה על החיים והמות, על העולם הזה והעולם הבא, על החיים הגופניים והשארת הנפש, על העבדות והחפש, על אהבת ארץ המולדת וחובת גבורים, דבריו אלה אשר יוסף בעצמו מסרם לנו והיכולים להיות למופת, עד היכן מוכשרת היא רוח האדם להתרומם למרחבי-יה, הם בלבדם דים, להסיר כל שמץ דפי מאבותינו הגבורים בני הדור ההוא. אליעזר וחבריו „לא ללמד על עצמם יצאו, כי אם ללמד על הכלל כלו יצאו״.

ז.

בנוהג שבעולם: גבורים העומדים ברגעים האחרונים של אומתם ואשר בנפילתם נחתם גורלה של זו האחרונה, גבורים באלה מעוררים אצל האנושות רגשי חבה ורחמים ומשוררים קמים וחוזים חזיונות תוגה על האומה האובדת וגבוריה האחרונים. לב מי לא יהמה לגבורים הרואים עין בעין את אבדן עמם וחוגרים את שארית כחם לשוא להצילו. במלחמת גבורים באלה רואים את הפרפורים האחרונים של האומה הגוססת ובהגבורים — את סמל האומה עצמה ולפני הוד המות ותוגת הגסיסה עומדים הכל ביראת הכבוד. ושם כבודם של גבורי ירושלים האחרונים חלל בעטו של יוסף.

ודבריו פעלו עלינו. בין גדולינו לא יזכרו ובין גבורינו לא יתחשבו. זוכרים אנחנו פעמים בשנה את „עשרה הרוגי מלכות״, אבל לא את יוחנן בן לוי ושמעון בן גיורא וחבריהם. רק הבורה אקדמית אחת נודעת בשם „בר גיורא״ יותר לא פעלנו לזכרם.

וכי משום שנפלו הפסידו? אבל כך היא דרכנו. עם שאינו מלומד בנצחונות אנחנו. ונפילותינו עולים הרבה על נצחונותינו ומכבדים אנחנו רק את המנצחים. דוד שעלתה לו נעשה משיח, מלכנו הראשון שלא עלתה לו, במעט שנשכח. חג החנכה של החשמונאים נשאר, על ישמם לחג, „ל״ג בעמר״ של בר-כוכבא אין העם יודע מה הוא החג הזה.

זה האחרון, שבשעת נצחונותיו נקרא „בר-כוכבא״ כנוהו בסוף „בר כזיבא״.

אבל אותו החזירו בימינו לכבודו ושוב — בר כוכבא. כי על בן לא „זכה״ לאה כותב סדר מלחמותיו. וגבורי ירושלים עדיין לא נספדו בהלכה. עוד לא קם משורר מבני בניהם וישיר עליהם.

משורר מבני הנכר שר על יוחנן מגוש חלב מלים אחדות של אהבה. ומה ירגע לבנו למקרא דבריו בתארו את הגבור הגלילי הזה לא בתור פריץ ובן

מעת היותו עירוני נוטה הוא אזנו לכל מלה-יהודית, לכל הגה בקדש. הרי לכך עזב בכלות הכל לעת זקנתו את הכפר.

זקנים אחדים יושבים שם בפופים ולומדים בחברותא „קמצא ובר-קמצא״ והוא נטפל אליהם, מאזין ומקשיב, ומספרים הם מעשיות וספורים מענין היום, והוא שומע וסופג. כל הדברים ידועים לו אמנם ובכל זאת הוא בולע אותם ברעבון בלתי-מצוי, ונאנח בחשאי. ולבו מהסס: יותר מכל אלה יש לו לספר, ליא חננו ד׳ בלשון למודים... פה מספרים ע״ד מאורעות שקרו בימים מקדם, פה מעלים זכרונות עתיקים ממוקד-המקדש ויציאה בגולה, מגזירות שמד ושבי-תינוקות... והוא הלא על נפשו עברו כל המים הזידונים האלה וישטפו את הקרקע מתחת רגליו ויחצו בינו ובין השמים..

לא מלך היה, לא מושל ולא נסיך. יהודי-כפר היה, שפרנסתו השליכתו בין הגוים. לא מעדנים ישבע, לא בגדולות התהלך כ„כלבא שבוע״, אך חי בחסד המפרנס את בריותיו. לא בית-מקדש בנה, רק בית-קטן לדירה, ובבית ארון-קרשים, שבו נמצאה הירושה העתיקה שנמסרה לו מאבותיו: חומש וסידור, טלית ותפלין... ויחי חיי-ענוים, שאין בהם גדולה ואין בהם בושה.

עד שנהפך הגלגל ונשתנה סדר חייו.

ותהי לו בת — ותתפתה להשליך את עמה ואלקיה...

ותהי לו דירה — ויציתו בה אש, למען הטרידו מן הכפר..

ויהי לו בן — ויקח בלי-גולה וידד מעבר לים...

ותהי לו אשה — ותמת משברון לב...

בריסי עיניו הכהות נראים רסיסי דמעות. רוצה הוא לספר מעשיה חדשה על חרבן נורא, חרבנו הוא... אבל מתביש הוא לספר את צרותיו, במחתא חדא עם, קמצא-ובר-קמצא... בודאי ינודו לו הלמדנים הזקנים ובקרבם יהתלו בו על כפריותו״... והוא מתמלא עצב נורא, ואנחה-חשאית, בודדה, מתפתלת מלבו...

רבש״ע! וכי יודעים הלמדנים האלה פירושה של אנחה גלמודה זו, טעם של חרבן? וכי מבינים הם כי יש חרבן שאינו פוסק, חרבן פועל לדורי-דורות?!

הגבורים הצנועים.

(הרהורים למות הד״ר גבל)

יש קונה עולמו בשעה אחת ויש שאינו קונה אותו גם בעמל שנים רבות, זהו חזון היסטורי. מגבורי ההיסטוריה נודעים לנו רק אלה, שהמקרה המאושר הציג אותם בשורה הראשונה. בשעה שיקרו מאורעות היסטוריים, היוצאים מגדר הרגיל, בשעה שעולמות מתנגשים, בשעה שעמים מתקוממים, בשעת מהפכות ורבולוציות, אז יש אשר יאחז האחד את הדגל בידו ויקרא קריאה אחת — וכל המאורע נקרא על שמו. מאות אנשים עמדו אצל הים, כל אחד כבר כונן את רגלו לקפץ אליו, כל אחד מהם כבר היה תלוי באויר, והנה הקדים אותם נחשון אחד ברגע, בחצי רגע — ונחשון הנהו ההלוץ, ששמו נשאר הרות בדפי ההיסטוריה. מלחמה רבת-דמים הולכת ונמשכת, נמצאים אלפי אנשים הנלחמים בגבורה, במסירות-נפש, בהכרת ערך הנצחון או המפלה, ועפ״י מקרה מציג האחד את כף רגלו ראשונה בעיר הכבושה — ושמו נשאר למזכרת נצח.

***

גם במאורעית שהיו כבר לנחלת ההיסטוריה וגם בחיים הצבוריים דהאידנא עולים למדרגת גבורים רק אלה, שהמקרה המאושר העמיד אותם שם או שיש להם העוז הפומבי ואמיץ-הלב, לצאת לפני הקהל ברעש ושאון, אולם מי ימנה מספר לאלה הגבורים הצנועים, שעבדו את עבודתם באמונה והקריבו את כל ימיהם, לטובת הכלל? אנחנו יודעים את מתתיהו החשמונאי אולם מי יודע את מאות הגבורים הצנועים, שהתהלכו בין העם והפיחו את רוח המרד? מי יודע את אלה הרבים והשתקנים, אשר הכנו את העם לחפש ודרור והכינו את הקרקע למרד והתקוממות? אנחנו יודעים את זרבבל ואת עזרא הסופר — אולם הכי אפשר, כי איש יחידי יצא אל העם, אשר ההתבוללות כבר הכתה בו את שרשיה עמוק ואשר אמרו „היה נהיה ככל הגוים״ וידבר את דבריו ויקרא את קריאתו — ואלפים יעזבו את כרמיהם ואת שדותיהם וילכו אחריו? האפשר שלא היו אנשים אוהבי עמם, אשר קול נביאי ארץ הקדש צלצל באזניהם יומם ולילה, והם שנאו את הגלות בכל נפשם הכואבת וברוב געגועיהם לארץ

בליעל, כי אם כגבור תמים, העשוי לבלי חת, התקנא לעמו ולארצו בכל לבבו הזך ונפשו הגדולה.

ח.

שקר ענה יוספוס פלאביוס באחיו, שם רע הוציא על גבורי ישראל בתתו אותם לחמסנים ומרגיזי-יה, לא נאכה ולא נשמע לו. אי אפשר לנו להאמין בדבריו. הלב מתפרץ נגד זה. כשם שאי-אפשר לנו לחדול מתקותנו הלאומית, כשם שאי-אפשר לנו לבלי היות יהודים, לבלי היות ציונים.

משוררי התחיה, שירו לנו על גבורי החרבן.

ע. ל. קורנבליט.

על המצפה.

קציני סדום.

בשבת הזה יאמר בכל בתי תפלותינו חזון ישעיהו על קציני סדום, שמשלו בימיו בירושלים והכינו את החרבן. והאנשים שכבדם הנביא בשם ה' בתאר קציני סדום, לא היו כלל אפיקורסים, לא כופרים ולא מקילים במצות, אדרבה, הם הקריבו בביהמ"ק עולות אלים ועתודים, גם על פרים ומריאים גדולים לא חסו מלהביאם קרבן למזבח. בפנים של יראת שמים באו לראות פני ה' במנחה ופרשו כפיהם למעלה והרבו תפלה. חדש ושבת ומועד שמרו בכל משמר. ואלקי ישראל קרא להם בכל זאת ובכל זאת בקצף גדול, שהד קולו מצלצל אף היום באזנינו: בנים גדלתי ורוממתי והם פשעו בי. הוי גוי חוטא, עם כבד עון, זרע מרעים, בנים משחיתים! קציני סדום, למה לי רוב זבחיכם? מי בקש זאת מידכם רמס חצרי? לא תוסיפו הביא מנחת שוא! חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי, ובפרשכם כפיכם אעלים עיני, גם כי תרבו תפלה אינני שומע, ידיכם דמים מלאו! מחריבי ירושלים שבימי הנביאים היו איפא דומים למחריבי ירושלים בזמן הזה. גם קציני סדום שבירושלים בזמן הזה מרבים בתפלה, שבת ומועד ישמרו בכל פרטיהם ודקדוקיהם, ספק גדול הוא אם עברו מימיהם אף על דין אחד באו"ח וביו"ד חלק ראשון. ואין שום ספק, שאלמלא קם לנו היום נביא היה צועק באזניהם בקול מר ומרעיש עולם את כל הקריאה, שקרא ישעיה על חסידי עיר הצדק שבימיו. מירושלים באות שוב שמועות מרגיזות על-אדות נבלי הליסטים הקדושים, הפורשים כפיהם ומרבים בתפלה. אחרי שעשו שלום עם הגאון הצדיק ראי"ה קוק ביפו והסכימו לאופן התירו את פירות שביעית בגלוי ובכתב, הם מתרים בסוחרי יין בירושלים בסתר, לבל יקנו ענבים מאת יהודי המושבות, כי אם מאת הנכרים, שאין ספק שהוציאו מידם שחד. והרשעה כבר נעשתה ואין להשיב. סוחרי ירושלים, המפחדים מפני קציני סדום, שמעו בקול התראות וקנו ענבים מידי נכרים, ואחינו בעלי המושבות יצאו בידים ריקניות. הצבועים נשבעים שבע ביום, כי אין להם שום פניה צדדית ואין לבם רע על אנשי המושבות, רק את מצות התורה הם רוצים לשמור. אבל לא חששו, שפרי הנכרים חשוד על ערלה וכלאים, לא השגיחו על מצות ה' „או קנה מיד עמיתך", „אחיך קודם" „וחי אחיך עמך", גלוי וידוע לכל, כי לא על מצות התורה הם שוקדים לקימן, אלא לבצעם ישקדו, הם רוצים להכריח בזה את אנשי המושבות, לתת להם שחד, כסף לא יחרץ, למען לא יאמרו בשם התורה מה שלא צותה. ואם לא יתנו דמה, יקבלו שחד מאת הנכרים. בשטת קציני סדום שבימי ישעיהו הם אוחזים: לשמור ולעשות כל מצוה שבין אדם למקום, לדרוש בעדה תשלומים ולבטל בזדון ובשאט נפש כל מצוה שבין אדם לחברו, שאין שכרה בצדה בעוה"ז. הם אומרים להש"י: תקנת לנו חקים לתקון העולם, שקולי טיבותך ושדיא אחיזרא, הטוב בעינינו נעשה, אנחנו יודעים יותר ממך היושב בשמים מה טוב לנו. וכן יעברו החסידים ההם, המגינים על כל ישראל „בצדקתם" ובתפלתם על קברי הקדושים, על כל מצוה שיש בה משום תקון העולם, אע"פ שגם היא יצאה מאת הקב"ה ע"י משה וחכמי התלמוד והש"ע. — כן יקנו, להכעיס את בעלי המושבות, בכל שנה בירושלם דוקא אתרוגי נכרים, שאסרם הרב מיפו וחבריו, לפי שיש בהם חשש הרכבה, כלאים וערלה ואינם עומדים תחת השגחה, לגרום הפסד ליהודים עובדי האדמה, וכן הקימו צעקה בדבר השמטה, שהתירוה גאונים בני סמכא. — בראשון לציון הקהילו האכרים עתה אספה גדולה מכל המושבות, לצעוק חמס על קציני סדום. בתחלה עלו חמשה אכרים, ירושלמה, להתחנן אל הגזלנים, המתימרים להיות שוטרי התורה, לחמול עליהם ועל כל הישוב, הצפוי להרס ולכליון על ידיהם. אך קציני סדום הקשו לבם ולעגו להם ולקול בכים, לא נתנו להם אף כסא לשבת ופנו להם ערף. הצירים הבינו, שאין להם דין ודברים עם משגיחים על מצות התורה, כי־אם אנשי בצע, צוררי הישוב החדש, שלא יתן אל פיהם כישוב השנוררים ומועדים הם להזיק בכל אופן שהוא. השאלה איננה שאלת השמטה, כי-אם שאלת שמן שממשין לפסח. ביפו עושים היהודים שמן לפסח בהכשר הרב מיפו. ולפי שלא באו בעלי השמן אליהם לשלם להם בעד הכשר, אלא סמכו על הכשר רבם ביפו, נשבעו נקם ואין עוד חמלה לפני האכזרים. האספה החליטה פה אחד, כי אחרי שאין דרך לרכך את לבות הרשעים, העושים רשעות סדום בשם התורה, צריכים לדרוש מאת כל ישראל בארצות הגולה, שלא יתנדבו כסף לא"י רק לעשות בו מצוה, להחיות עניים בצדק, אבל לא לעשות בו מעשי סדום, להחריב את הישוב ולהפוך את עיר קדשנו למערת פריצים ואת רבני ירושלם למוציאי משפטי סדום ועמורה בשם התורה. — וקציני סדום אלה מתאוננים כל הימים, כי בני הדור החדש בירושלם עוברים על התורה ופורקים עול דת. הפלא הוא, שבראות הדור הצעיר את המעשים היפים, שעושים בשם התורה, תמאס התורה בעיניהם? לא בתי הספר ולא המשכילים מבטלים את התורה, אלא הצבועים ההם, העושים את התורה והמצות כלי נשק, לבצוע בצע ועוברים כל עבירה חמורה, אם רק יש להם מזה הנאה חמרית. תורה שאין דנים בה ע"פ חקיה, אלא ע"פ כלל קבוע בזדון, שכל מה שהרב מיפו אוסר הוא מותר וכל מה שהוא מתיר הוא אסור, רק למען קפח פרנסתו ופרנסת האכרים, שהוא משגיח עליהם — תורה כזאת מה היא בעיני איש בעל שכל מהדור החדש? וקצת רבנים תמימים בגולה נפתו לצבועים ההם ומקבצים כסף בשביל שומרי שביעית!

אל תאיצו לנחמנו.

מצב אחינו ברוסיא הקונסטיטוצית הגיע למדרגה המביאה לידי יאוש לא רק את הנוטים מטבעם למדת הפסימיות, למרה שהורה, כי-אם גם את האפטימיים, את בעלי הבטחון מטבעם. והאות על זה מקרי אבוד עצמם לדעת ומקרי המרת הדת, שהתרבו בעת האחרונה. ואין פלא. הלא דומה שהתהפכה כל מכונת הממשלה הרוסית עם אלפי ארגניה למוסד לחץ היהודים. דומה שאין לרבבות הפקידים הרוסים מה לעשות רק לבקש תחבולות איך להציק לאובדים ההם בקביעות ולהתפלפל בדיני ההגבלות ובמפרשיהם ובאוריהם. ויותר מן הלחץ החמרי מעיק הלחץ הרוחני. הרוח היהודי וכח הפעולה הצבורית אסורים בזיקים, אין לנוע אף באצבע לטובת הצבור היהודי, כי זה רע בעיני השליטים. למראה היאוש, שבכל נפש יהודית שקועה בו, קמו שני סופרים עברים ומצאו, שנחוץ לדבר תנחומים על לב העם. ד"ר קלוזנר כתב מאמר בזה ב„השלח" וד"ר ברנפלד ב„הד הזמן". המה הזכירו, כי היו כבר לעמנו עתים קשות יותר ועמדו בהן, גם הרוח העברי התרומם עתה במדרגה עכ"פ באיכות ונתנו תקוה שהמצב הזה לא לעולם ישאר ובהכרח ישתנה. והנה לא יכלו השקועים ביאוש לסבול את התנחומים וכתבו מאמרים אחרים בסגנון „אל תאיצו לנחמנו" והפרו את מהשכתם הטובה של שני הסופרים. ואמנם אין הזמן מוכשר עתה לנחמה. אין הנפש מוכשרה לקבל תנחומים. הגרושים מתרבים, בכל יום מתחדשה גזירת גרוש על

מולדתם והם אהבתם לעמם לא אכלו ולא שתו, רק התהלכו בין העם וספרו באזניו זכרונות מימי קדם, וקבצו תינוקות של בית רבן ומסרו להם את דברי התורה והכינו את העם למהפכה הבאה — ומי יודע שם להם? אנחנו יודעים את נחמיה, שנצח על המלאכה בשעת בנין ירושלם השניה — אולם מי יודע את היהודי, את הגבור הצנוע, אשר עזב את אביו ואת אמו, את אשתו ואת ילדיו, ובשעה שידו האחת אחזה בשלח ידו השנית הרימה אבנים כבדות ובנתה את הקיר? מי יודע את אלה, שעשו אלפי מלאכות, שגזלו מהם את זמנם וכחם ולפרקים — גם את חייהם — מי יודע אותם? ההשאירה להם ההיסטוריה איזה זכר?

***

יש קונה עולמו בשעה אחת ויש שאינו קונה אותו גם בעמל שנים רבות — יש העושה פעם בפומבי מעשה-גבורה ויש העובד בתוך כתלי ביתו, בהסתר ובצנעא, מעשים לטובת עמו, אולם יום יום, שעה שעה, במשך שנים רבות. מי עדיף ממי? ההשקפה ההמונית יודעת רק את הראשון, היא מעריצה ומקדישה אותו. אולם על האחרון היא עוברת בלי שימת לב. אבל קצת התעמקות פסיכולוגית תכריע את הכף לטובת האחרון. כי יציג האדם את חזהו נגד הכדורים, כי יפשט את צוארו לשחיטה, כי יקפץ אל המדורה, כי ירוץ לבדו עם החרב בידו נגד מחנה שונאים שלם — כל אלה הם בודאי מעשים ראויים לתהלה, אולם על עמק ההרגשה ועל קרבן לטובת הכלל — הם מעידים פחות מעבודה פעוטה, אבל ממושכה, ארוכה. האכסטזה ההמונית, ההתפעלות הכללית, מצב הרגע, חפץ ההתבלטות, הרגשנות הסנטימנטלית, הסביבה והאויר הממולאים אבק שרפה והסתערות הרוחות — כל אלו נוסכים על האדם בשעה זו רוח שכרון, חושיו ברגע זה מבולבלים, עורקיו נרגזים ומעשהו הוא מעשה בלי דעת. הסכנה כשהיא לעצמה יש בה כח מושך, כח מסית את היצר לעמוד בנסיון, לבחן, מעין הרגש המפתה, המתגלה בלב האדם, העומד על פי תהום — אבל עבודה פעוטה הדורשת עמל, שקדנות, התמדה ממושכה, עבודה שאין פירותיה נראים מיד, אלא שגרגיריה חבויים תחת שכבת עפר ומחכים לקוי-החרסה של ראביב הרחוק — עבודה בזאת מעידה על רגש עמוק, על אהבת עם אמתית, חזקה, עקשנית שאינה יודעת גבול וקצה.

***

הד"ר גבל היה עובד צנוע, גבור, אבל בלתי מפורסם. הוא עמל כל ימי בחרותו בעד עמו, הוא כתב מכתבים, הוא הכין, הוא עשה אלפי עבודות פעוטות — אולם מי ידע אותו ואת עבודתו, מלבד חוג צר של מכירים בלבוב? הוא היה אחר כך לעורך ה„ווסהוד", הוא ישב שעות שלמות בכל יום כפוף על יד עבודתו, הוא תקן, הוא הגיה, הוא השגיח על המשלח — אולם מי דבר בערי המדינה על-אדותיו? הגיעה שעת אספה, התקבצו מכל קצות גליציא, דברנים, שעבודתם הממשית היתה כאין לעמת עבודת הד"ר גבל — יצאו ודברו והטיפו ושמם צלצל מקצה הארץ ועד קצה בתור עובדים, בתור מצילי העם, והעובד החרוץ הזה ישב לו בין האורחים מבלי התבלט, מבלי עורר שימת לב. הד"ר גבל עפ"י תכונתו היה צפוי להיות מן הגבורים שאין יודעים אותם כל ימיהם, אולם מקרה ארעי הציגה אותו לפני היהדות הגליצית.

כי רק על פי מקרה נבחר אל הפרלמנט. איש לא חשב, שבאותו הגליל יבחר יהודי. הפורטונה הציגה את הענותן והשתקן על במה גבוהה. אבל גם שם בחר לו את מקצועו — עבודה ישתקנית, מתמידה, עבודה בלי הרף ובלי ליאות, יוצאת ממקור טהור, ממקור אהבת עמו. כשרון דבורו לא היה גדול. הוא לא יכל להגיד את המלה המפוצצת, המזעזעת המרעישה, אמרות מפוצצות, מלים מבריקות, מליצה מתנפחת, קשוטי-שפה — כל אלה היו מוזרים לו. הוא דבר בלשון אדם פשוטה, במלים צנועות, בלי פרטנסיה. אולם ימים ולילות ישב וקבץ חמר סטטיסטי, יומם ולילה לא ידע מנוחה, הוא חקר, דרש, עיין, כתב אינטרפלציות, ישב בישיבות הקומיסיות השונות, התרגז, הגין, כן נמשכו שנים שלמות בעבודה שתקנית.

מת גבור צנוע, הורד אלי קבר גבור שתקן — שלום לעפרו!

צבי שרפשטז.

מקום אחר והפקידים מחמירים כדיני הגרוש. כאלו היה שלום כל הממלכה תלוי בזה. חוק שביתה גמו"ה ביום א' עומד על המפתן. ויש ערים, שכבר הונהגה ישם בלי חוק ויהודים אנוסים לחלל שבת. ובאמריקה סגרו גם את חוף גלווסטון, המקלט היחידי, שהיה עוד לגולים. וההגרה לא"י ולטורקיא אינה מתקדמה, שיירות שיירות יוצאות מא"י גם מאלה שהגיעו ישמה, מאין שם עבודה ומשכרת. — בענין ההצעה, שהוכנסה בדומה לבטל את תחום המושב, גלתה הממשלה דעתה, שלא תתנגד לה, להקל מעט הגבלת התחום, להתיר ישיבת היהודים באיזו ערים. באופן רשמי לא השמיעה כן הממשלה, אבל קול נשמע, בלי כל ערבון, שאמת הדבר. ולמען החליש את השמועה הזאת, שלא ילינו אנשי רוסיא האמתים, הוציאה הממשלה קול, כי באשר תפתה הדומה תכנים הצעה, לעשות את הגזירות, החלות על היהודים „לפי שעה" זה שלשים שנה מטעם המניסטר איגנטיב, לחוק קבוע באשור הדומה והצאר. מעתה לא יעמדו עוד היהודים מחוץ לחקים, כי-אם הכל ע"פ החוק יתנהג. היש להתאונן על ממשלת צדק כזאת? והמאות השחורות הקדימו כבר מכה חדשה לרפואה והכינו מכתב מלשינות על היהודים ועל ראש המניסטריום סטוליפין, לשלחו אל הצאר מכל חברות המאות השחורות, להפיל פחדם על המניסטריום, למען לא יהין לתמוך בחוק בטול התחום. והממשלה הרוסית יראה מפני דעת המאות השחורות, כמו שהראתה בכמה מקרים. א"כ אין לקוות מאומה מן ההצעה. לכן אין לתמוה על אלה הצועקים „אל תאיצו לנחמנו".

פיליטון קטן.

ברקנים לתשעה באב.

המניסטריום הרוסי שלח פקודה נמרצה אל כל הפקידים, שישמרו ידיהם ממקח שחד. מהומה גדולה קמה בין הפקידים, היתכן? ואנשי רוסיא האמתים הקימו קול זועה וקראו: „עבדי היהודים! המניסטריום דואג רק בעד הזשידים, להשוך להם כסף, במה מיליונים בשנה ואינו חושש להפסד פקידיו". „אל תחרדו, נשמע קול, היהודים החוטאים לא יהיו מרויחים מזה". „הא ביצד", תמהו הפקידים בהביטם זה על זה בתמהון כשבתם בבית היין; „הרי זה כאומר כבם את האדרת ואל תרטיבנה". „מה זה תתמהו, קרא אליהם מוזג היין היהודי, מעתה לא תטלו עוד שחד בידיכם, כי-אם בכסיות, במטלית או במזלג". „מאין לך יחודי התחבלה הזאת?" — „הלא כן אנו מערימים על השבת שלנו".

הקלריקלים הקתולים הנם בצרה גדולה ואינם יודעים עצה. באוסטריא נמוטו עמודיהם במות מנהלם הד"ר לואגר ובספרד נתערערו יסודותיהם במות מנהל צורריהם פערער. עתה אינם יודעים עוד על היי מי יתפללו.

פוליטיקה תמוהה. יושבי קרטה והערבים יושבי הנגב צועקים אל הטורקים: הוציאונו מתוך מלכותכם, כי לא לכם אנו ולא נוכל להיות נאמנים לכם, והיהודים צועקים: הכניסונו למלכותכם, לכם אנו ונאמנים נהיה לכם, והטורקים אוחזים דוקא בראשונים ודוחים את האחרונים. הרוצים הם דוקא באזרחים בלתי נאמנים?

באה גאולה לדור שכלו חיב; הפרופסור עהרליך מצא תרופה, לרפא את החולים מחלת הזמה. המחלה הנוראה והמכוערה הזאת היתה העונש האחד הגלוי לבעלי עבירה כמים המאררים לסוטה. למחלת הסרטן ולמחלת השחפת, הנוראות במחלת הזמה, אין עוד תרופה והן אינן באות עקב חטאים — נמצא חוטא נשכר!

היצר הטוב הזמין את מיכאל שר ישראל לפני ב"ד של מעלה, לקבול עליו. וטענות רבות בפיו: היהודים מרבים עונות בעולם. מאז מצא היהודי שאול הטרסי תרופה לתאות עבודה זרה נתרבתה עבודת אלילים בעולם יותר משהיתה לפניו; מאז מצא היהודי קארל מארקס תרופה לתאות הבצע נתרבה הגזל בעולם משהיה; ועתה מצא היהודי עהרליך תרופה למחלת הזמה, אם-כן הותרה הרצועה לנואפים ותמלא הארץ זמה. העמיד לו ראש ביה"ד מליץ ישר, את גבריאל. פתח גבריאל ואמר: מיכאל רק לטובה נתכון, לגאולת העולם ואם צמחה רעה ממעשיו, סוף הגאולה לבא, מסורה בידינו, ממעשים טובים לא תצאנה רעות מוחלטות. גם ממה שפעל מיכאל לגאולת ישראל יצאה רעה מתחלה, בן עמרם בבאו לגאול את עמו מיד פרעה הרע לו בתחלה ובכ"ז נגאל. גם מתנועת ההרות של היהודים בזמה"ז צמחה לע"ע רק רעה, קשוי השעבוד ובכ"ז סוף הגאולה לבא, וכן אין לדאוג אם מגאולת העולם תצא רעה בתחלה. — השטן, היצר הרע, עמד מאחורי הדלת פער פיו ושחק.

יונה זמננו לא ברח מפני ה', כי-אם מפני הלאום, שלא רצה לעבדו חנם, ולא אל הים הגדול השליכוהו בעונו, כי-אם אל „מרחץ הדם" בטשרנוביץ, ולא דג בלעהו, כי-אם דיג, ולא על חוף הים קאהו, כי-אם על סלע האריות ושם נבא כלפי חוץ ל„תשובה ולמעשים טובים". שם צמח לו קיקיון חדש אחרי המון הקקיונות שיבשו לו ושמח עליו שמחה גדולה, כי בו חסה מפני החום הבוער בו. באשר שאלוהו, מדוע לא ייבש גם הקיקיון הזה בן לילה, כזה של יונה הראשון, ענה: עוד „היום" גדול.

בכמה מקומות קמו עתה מצילים ליהדות, ההולכה וכלה לעינינו. בברלין רוצים להצילה בהסתדרות עברית, בפאריז — בצרוף נשים למנין, בלנדון — בתפלות אנגליות בשבת הנצרית ובחבור שלחן ערוך חדש על-אדות דיני „יאהרצייט", בפטרבורג — במתן יפוי-כח פוליטי לרבני התורה ובלמוד הרבנים לכתוב אדרסה רוסית ובלבוך להפך — שלא ידעו הרבנים לכתוב אדרסה, בבודפסט, — שלא לסמוך על הכשרי רבנים במשקים לפסח ובירושלם — שלא לסמוך על הכשרי רבנים בפירות שביעית. אבל את העיקר שבחו כלם, לחפש ולמצוא את החשק להיות יהודים ואת דעת היהדות ושמירתה. הרי זה כחבורה של שוטים, המתקבצים לתקן את המנורה, שאינה רוצה להאיר. זה מוצא חסרון בפתילה, זה בגלגל, זה בזבובון וזה בברג וכלם שבחו, שהעיקר חסר: ישמן איננו עוד וצריכים לצקת בה שמן למאור.

שתי תרבויות נלחמות עתה בתרבות העברית, לדחותה ולהכחידה ולרשת מקומה: התרבות הנכרית הלועזית של היהודים המתבוללים והתרבות הזרגונית ההמונית. שתיהן טוענות, שאין עוד לעברית מקום בעם היהודי, עבר זמנה. אולם כאשר נשאל כל אחת ואחת בפני עצמה: למי תתני היתרון, לצרתך או לעברית? אז יענו באי-כח התרבות הלועזית: מובן מאליו, שהעברית עדיפה מן הזרגונית. ובאי-כח התרבות הזרגונית יענו פה אחד: מובן מאליו, שהעברית עדיפה מן הלועזית. אם כן שתיהן הודו פה אחד, שהעברית עוד יפה משתיהן ומה אנו מסופקים עוד?

בעתונים הזרגונים אשר ברוסיא נלחמים עתה הסופרים הזרגונים זה בזה, בל אחד מכחיש כשרון חברו ומוכיח, שאין ממש במפעליו הספרותיים ובגליציא נלחמים העתונים הזרגונים זב"ז וכל אחד רוצה להכהיש את מדת ישרו של חברו. והעברית הגבירה מביטה ודואגה: השפחה מתקוטטה, מי יודע איזה בלבול ואיזו לשון הרעה יצאו מפיסיקת שפתים שלה!

המחטט.

מכתבים מערי המדינה.

זלוטשוב. זה יותר משנה שרעיון יסוד בי"ס עברי חדר כאן ללבות רבים. ויעמלו להוציאה לפעל. אולם מאורעות רבים — כעין פטירת הרב, שהרעישה את לבות מעריציו — הכשילום בדרכם ונתאחר הדבר. אולם סוף סוף ביה"ס נוסד. — וברצות המיסדים להקים להרב הגאון הנפטר מצבת זכרון חיה, ראו שאין דבר יותר טוב מאשר לכנות את ביה"ס על שמו. — בני הרב נתנו מאה כתר בפתיחת ביה"ס ויבטיחו לעמוד לימין המתעסקים ולעזרם. במשך החדשים המעטים, שביה"ס מתקיים, עלתה בידי הפדגוג המצוין מר נפתלי זיגל, להביאהו למדרגת התפתחות נפלאה עד שנתחבב על כל שדרות העיר. ובכ"ז מצבו החמרי של ביה"ס אינו איתן ותלוי הוא בכמות הכנסת שכר הלמוד. אבל אנחנו מקוים, שבני הרב, שקבלו את דבר קריאת ביה"ס על שם אביהם ברצון, יקימו את הבטחתם, לעמוד לימין המוסד הזה. רצוי יותר היה סכום הגון בפעם אחת, שיהיה ליסוד לבנין בית בשביל ביה"ס — נוסף להכסף הנמצא כבר בידינו — מאשר תמיכה שנתית, שאיננה מעלה ואינה מורידה. לו היה לנו בית אז היה קיום ביה"ס בטוח. מקוים אנחנו ג"כ שפרנסי הקהלה יסכימו להקצ"ב תמיכה שנתית לביה"ס.

בהשתדלות מר זיגל ועוד עברים נלהבים אחדים נפתחה פה ישוב ה' „עבריה". עד עכשו הרציאו כבר הרצאות מדעיות וספרותיות השובות ועוד מוכנים להרציא כאלה בכמה מקצועות. בכלל נוכל לציין התעוררות ותנועה בכל העיר לענינים רוחניים ואת הזרם הזה הביא ביה"ס העברי.

יעקב מיזלס.

זלוטשוב. סוף סוף התעוררו החרדים בעירנו, לעשות מאומה להחזקת היהדות בין צעירי הפועלים ועוזרי המסחר, אשר כמו בכל מקום היהדות מתמעטת ונשכחת בקרבם מחסרון ידיעת התורה והיהדות בלה. על זאת התעורר מר חיים משה זילבערשטין ויאמר ליסד גם בעירנו חברת „מחזיקי למוד", כמו בקראקא, ברישא, בטרנוב ובכמה ערים אחרות, ישמטרתה ללמד צעירי הפועלים ועוזרי המסחר בכל ערב תנ"ך, רש"י, קצור שלחן ערוך, כדי שידעו את היהדות ואת עמנו. לפי מצב היהדות פה שחקו הכל על החברה, כי אמרו, שלא ימצא אף נער אחד, שיאבה להסתפח לחברה הזאת. אך לא כן היה. כאשר באו הנה נשיא החברה ד"ר יהודה פייפער ביום א' העבר ותלמיד אחד מהחברה הזאת התאספו כל צעירי הפועלים ועוזרי המסחר לבית הכנסת הגדול והראב"ד ר' שמואל שפירא דרש לפניהם על יקר ערך השבת ועל השיבות התורה ועוד ועוד והתלמיד הנ"ל אמר לפניהם את הפרוגרמה של חברת „מחזיקי למוד" ומה שפעלה עליו החברה הזאת. ובאגודת „עזרת ישראל" התאספו אנשים רבים, לשמוע את דרשות הד"ר פייפר ושני צירים מהחברה „מחזיקי למוד" בקראקא. דבריהם לכבו את השומעים ועוד באספה זו נספחו לחברה הזאת מאה תלמידים פועלים ועוזרי מסחר, אשר קבלו עליהם את עול התורה וישבואו בכל ערב ללמוד. ויש תקוה גדולה, שתתרחב החברה הזאת. בשם כל אנשי עירנו הנני מביע בזה תודה להד"ר פייפער בעל המפעל הגדול הזה וגם למר חיים משה זילבערשטין שהוא קבל עליו את המשרה לנהל את הלמוד בעזרת שני מלמדים. חובה קדושה על בעה"ב, לתמוך את החברה הזאת, למען תוכל להספיק את כל צרכי החנוך ונוכל לגדל דור של בנים נאמנים לעמם ולתורתו.

אלטר סמל.

מקרוב ומרחוק.

ענינים מדיניים. ממשלת אוסטריא עסוקה עתה להוכיח על המפלגות התומכות בידה, אחרי שאין לסמוך עוד על הקלוב הפולני רוצה הממשלה למשוך אליה את הקלריקלים הטשכיים והקרואטים, שתי הפרקציות האלו היו עד כה באגודת הסלבים המתנגדה לממשלה. עתה נתרופפו כל האגודות הגדולות, כמו שאין שלום עוד בקלוב הפולני, כן אין שלום עוד גם בנצרים-סוציאלים, בסוציאל-דמוקרטים האשכנזים והטשכים, כי הריב הלאומי הדר גם בסוציאליים וכן גם אין שלום עוד באגודה הסלבית, הקלריקלים שבהם נוטים כבר לשוב אל הממשלה. אם תצליח הממשלה להשיג רוב גדול ובטוח בעזרת חלק מהסלבים והחקים הנחוצים יגמרו בשלום והדלגציות תקהלנה, אז תתפטר הממשלה בסוף השנה ובתוך שבר לסלבים ימנה המושל המשה מניסטרים סלבים ושר המסחר ווייסקירכנר יהיה לראש האזרחים בווין, להזק את המפלגה. ואם לא תצליח הממשלה לתקן באופן הזה את השחתת המפלגות, אז תבטל את הפרלמנט ותכונן בחירות הדשות ובטוחה היא, כי בבחירות החדשות לא יבחרו עוד קנאים לאומיים קיצונים כאלה, כי-אם צירים החפצים בעבודה פוריה וגם הסוציאליים יפסידו מנדטים רבים ובמקומם יבחרו אזרחים. בעלי האחוזות הגדולות בביהם משתדלים עתה לעשות שלום בין האשכנזים והטשכים בועד המדינה הביהמי. אם לא יצליחו תבטל הממשלה את הועד המדיני. — הפרלמנט האונגרי ננעל עד סוף הקיץ אחרי עבודה פוריה ואחרי הסכימו למלוה חדשה של תק"ס מיליונים. הממשלה פנתה לבנקים צרפתים, ללוות שם כסף ואינם רוצים להלוות מפני סכסוכים פיננציים, שבינם ובין אוסטריא. האונגרים מתימרים, שיש להם ממלכה עומדת ברשות עצמה והצרפתים עושים אותם אחראים בעוד עונות אוסטריא וכדי כעס וחרון. — בספרד נצחה הממשלה את הקלריקלים ואת רבם האפיפיור. ביום א' שעבר חפצו הקלריקלים להביא עם רב אל העיר סאן-סבסטיאן, אשר המלך שוכן שם בקיץ, להראותו את חמת העם על ממשלתו הלברלית. אולם הממשלה קבצה חיל גדול בעיר, למנוע את ההפגנה. והאפיפיור ירא מפני שפיכת דמים וצוה מיד לחדול

מן ההפגנה וספרד שקטה. הממשלה נצחה נצחון גמור. האפיפיור ירא, פן תקרע ספרד לגמרה מן הכנסיה שלו, כמו שעשתה צרפת בעמדו על דעתו. ע״כ איננו מקשה עתה לבו והוא מבקש שלום. —בפרס היתה מלחמת אזרחים בעיר הממלכה. הממשלה, המושלה בשם המלך הקטן, נוטה אחרי רוסיא ונכנעה לה. על זה כעס העם, אשר דמה, כי בגרשו את המלך מהמד־עלי יהיה חרות בארץ. רוח מרידה תסס בתוך העם ואחדים מגדולי הממשלה וביניהם הכהן הגדול נהרגו. ורוסיא מתערבת ומפקדה להכניע את תנועת החרות ביד חזקה וכן נעשה. המורדים התקבצו בעיר הממלכה תהראן וחיל הצבא הקיפם וסגרם בפרדס העיר וירה עליהם בתותח עד שנכנעו הגבורים סטר כהן נפל בשבי עם שריו. כן הניחה רוסיא את ידה החזקה על הממלכה החלשה והאובדה, להאביד כל תנועת חרות ולשים לאל את פעולת מועצת העם, לבל ידין העם הרוסי קל וחמר בעצמו.

שונות. הדרוזים היושבים תחת הר הרמון (צאצאי הבנעני והחוי הקדמוני) התנפלו על שלשה כפרים בארץ הבשן והרגו את יושביהם המחמדים והנצרים, אנשים נשים וטף ובזזו את בתיהם. ממשלת טורקיא שלחה כ״ז גדודי צבא תחת יד הגנראל סאמי עם רכב ופרשים, לענוש את השוטים ולעשות גם שם סדרי תרבות. — בארץ הרפובליקית טשילה באמריקה הדרומית נכלא המניסטר לפיננץ, כי שלח יד בכסף המדינה וגנב עשרים מיליון. — בקושטא נתפשו מנהלי בית ההרשת של הממשלה למעשה כובעי הצבא, כי גנבו במשך השנים כמה מיליונים. — ברוסיא כבר נכלאו עשרות פקידים גבוהים, שהיו ממונים על הספקת צרכי הצבא, כלם רמו את קפת הממשלה בגנבות ובמקח שחד.— באשכנז המערבית פרצה מגפת השע"ות בילדים, שערות ילדים נושרות. — בשטוקהולם בירת שבדים נקהלו עתה צירי כל הארצות, להועץ בדבר הבאת שלום בעולם לפרוק את הנשק, המכביד על שכם העמים. העמים הנלהצים מעמים הזקים מהם שלחו ציריהם אל הקונגרס, לעזרם להקל עלם. בהם ישנם צירי הפולנים, הפינים, היהודים, המצרים והארמנים, הצירים מבטיחים, כי כבר קרוב היום, שיחדלו הממלכות להוציא רוב הכנסותיהן על צרכי צבא והזדיינות בשלום, ותשבת מלחמה מן העולם. — בקראקא ברחוב העיר ירה פולני ווארשאי על פקיד חברת בתי־הספר הפולנים ריבאק והרגהו. הוא אומר, שהיה ריבאק מרגל שלוח מאת שוטרי הסתר הרוסים, לארוב על דורשי חרות ולשלחם ביד פשעם סבירה. הרוצח נתפש. — בנהר אמור באזיא המזרחית של רוסיא נטבעו מאתים דיגים בנהר ברוח סערה. — פקיד הצבא הצרפתי פאטי די־קלאם, הנודע מימי משפט דרייפוס כאחד הקנאים וגבורי השקר, יצא מדעתו והובא לבית המשגעים. — בברלין היה קונגרס מכל העמים של הרוצים בהתקדמות דתית, בתקון העולם והמדות והתרבות החכמה, אבל מבלי לעזוב את אלקים או להפך: בעבודת אלקים ובאמונה שלמה, אבל מבלי לדחות את החכמה מפני הדת או לעצור התפשטותה. הם דרשו כלם, כי מנהגי הדת הם רק דרך לדבקות באלקים, אבל אין לעשותם העיקר ולשנוא את בעלי מנהגים אחרים.

*

עקרות. המשרד המרכזי לסטטיסטיקה באונגרן פרסם השבון מעציב על־אדות מספר היהודים בארץ ההוא. ע״פ החשבון ההוא הפריה ורביה ביהודי אונגרן הולכות ומתמעטות משנה לשנה כמו באשכנז. בשנת 1900 נולדו להם 28.742 ילדים ובשנת 1908 רק 26.109 אע״פ שמספר היהודים התרבה מפני כניסת יהודים הדשים מגליציא ומרוסיא ומרומניא. לפני שמונה שנים היו היהודים פרים ורבים יותר מכל העמים אשר באונגרן ועתה הרותנים פרים ורבים יותר מכלם. לפני עשר שנים נולדו ליהודים י״ה ילדים בשנה מכל אלף נפש ואח״כ רק י״ד ועתה רק י״ג. הסבה להקללה הזאת היא, לפי דברי מחבר הרשימה, ההשכלה והישיבה בכרכים, כי יהודי הערים הקטנות הולכים ומתקבצים בכרכים ומקבלים מנהגי פורקי עול דת. והראיה, כי במהוזות המזרח והצפון עוד ירבו היהודים כבתחלה ורק בנפות המערב יחדלו לפרות ולרבות.

ועד אחדות הכוללים. בצפת יסדו אנשי בוללי אוסטריא ואונגרן ועד כללי לכלם, להביא סדרים במוסדי הצבור ולחשוך הוצאות יתרות, היוצאות עקב הפרוד לכוללים זעירים. זה נעשה למרות מאון הממונים, שכמובן הם מפחדים מפני אחדות הצבור, פן תרבה עליהם ההשגחה, אבל הועד נוסד.

עלילת דם לתשעה באב. מפלגת העם האנטישמית באונגרן רוצה לנקום על מפלתה בבחירות ולפי שאינה יכולה לכלות המתה לא בעם ולא בממשלה, היא עושה מה שעושים צוררינו בכל הארצות, היא מכלה המתה ביהודים, כי מי יריב ריבם, לי״ח הצירים היהודים בפרלמנט יש דאגות חשובות מזאת. לנקום ביהודים אין תחבולה יותר טובה מעלילת־דם ואף שעוד שמונה חדשים לפסה, אין דבר, ההמון יאמין גם עתה. ובכן התפרסם ב„אלקוטמני״ מכתב מנאדי קובשד, כי שם סתם יהודי פי ילדה בשדה ורק בדרך נס הצילה אותה אמה. והאכרים צועקים: המעט מהיהודים קחתם את שדותינו ועשותם אותנו לעבדים על אדמתנו, כי גם את דמינו ידרושו! המקרה מסופר שם בפרטי פרטות וההמון הקורא מתמלא חמה, כי איך לא יאמין והעתון ההוא נסמך מאת הכהנים רועי הנפשות. היהודים שותקים לעלילה בזאת, העלולה להשניאם בעיני כל העם. אבל פלאים נעשו, מה שלא פלל איש. משומד אחד רב את ריב היהודים והגיש תלונה אל ביה״ד לענשים על הכותב ועל העתון על שסותם את העם על בעלי דת אחרת. באונגרן עוד לא נשמעה כזאת, כי מומר יריב את ריב אחיו היהודים. אכן עתים הדשות.

הגזירה על הגולים באמריקה. השר קיף בוושינגטון הממונה על עסקי ההגרה שלה פקודה נמרצה אל כל שרי החפים, להשגיה בדיני הכניסה השגחה מעולה ולדקדק עם הגולים בחוט השערה, שלא יכנס לאמריקה מי שדינו מוטל בספק. אחרי הפקודה הזאת נדחו מן החוף הראשי בניו־יורק ר״ם גולים, להשיבם לאירפה. כידוע הלה מעתה הגזירה גם על הנכנסים דרך גלווסטון ע״י ועדי יט״א ושיירה שלמה כבר הושבה אחור. בשנה האחרונה הושבו 24.270 גולים, שלא נמצאה להם זכות להכנסם. מספר גולי היהודים, שנכנסו בשלום לארצות הברית באמריקה בשנה האחרונה, הוא 84.260 נפש.

חברה לקבצנים. באשכנז יסדו אחינו אגודה גדולה של כל הקהלות וכל עסקני הצבור היהודי, לקבץ כסף בכל הערים בשביל העניים החוזרים על הפתחים. בבא עני העירה ימציאו לו עבודה או יטול חלקו בפעם אחת ולא יחזר על הפתחים. בערי הגבול יכוננו קפות בשביל עניי חוץ לארץ, לסלקם במתנה בפעם אחת ולהשיבם למקומם, את התקנה הזאת עשו יהודי אשכנז יען בי עניים רבים נכלאו בבית הסהר כגנבים אם נתפשו בפשטם יד.

לאספת המחאה נגד תעלולי איזו מרבני ירושלם בדבר ענין השמטה התאספו בראשון לציון ביום א׳ י״ז תמוז בבית העם ועדי המושבות: ראשון לציון, רחובות, ואדי־הנין, עקרון, גדרה, קסטינה ובאר יעקב. וכל ידידי הישוב בא״י. אחרי ובוהים ארוכים בחום והתלהבות בעשר שעות נתקבלו ההחלטות האלה: אספת המחאה שמעה בדאבון לב עמוק את כל ההרצאות והוכוהים על דבר האיסור הגלוי והחרם החשאי, אשר גזרו אחדים מהרבנים האשכנזים בירושלם על פירות ארצנו בשנה הזאת, הנחשבת לשנת השמטה, וכן על דבר החוזה, אשר בעזרת והסכמת הרבנים האלה עשו אחדים ממוכרי יין בירושלם עם הנכרים, להתחרות עם אחינו, חלוצי הישוב החדש בא״י ועם פרי אדמתם, שעלה לעם ישראל בכל כך הרבה עמל ודמים. ובשום אל לב: א) כי היתר השמטה, שהנהיגו הרבנים גאוני וגדולי ישראל ז״ל בשנת תרמ״ט ושנתפשר מטעם הרה״ג קוק מיפו הוא הוא היסוד, אשר על פיהו הננו נוהגים בשנות השמטה מאז ועד הנה, ב) כי כל מעשי הרבנים שבירושלם בענין השמטה, האיסור הגלוי בתחלה והחרם החשאי עכשו, ומטרתם אך להכעים תמרורים את הקולוניסטים העובדים את אדמתם ונהנים מעמל כפיהם ושהמה כצנינים בצדי אלה האנשים ההיים על הבטלה, העצלות והקבצנות, ג) כי הרבנים האלה ובראשם המכנה את עצמו רידב״ז אומרים לאסוף מאת נדיבים שונים בסף לטובת שומרי שביעית וכל ענין השמטה נהיה להם ע״י זה פשוט עסק של שנוררות הדשה; ד) כי מעשי הרבנים האלה המתאמרים לנושאי דגל תורה היהדות, והמתאזכרים לאסור פרי עבודת אחינו בארץ יהודה ולעמת זה תומכים בפרי זרים הצוררים לנו בנכליהם על אדמת אבותינו, כי המעשים האלה עוטים בושה והרפה על כל ישראל ומעוררים בלבנו ובלב בנינו רגשות מרים, נוקבים עד הנפש; החליטו: א) כי הננו עומדים על יסוד היתר השמטה, שיש לנו מגאוני וגדולי ישראל ז״ל משנת תרמ״ט ועפ״י ההיתר הזה הננו נוהגים. ובשום אופן לא נתן להוסיף על ההיתר הזה, העומד וקים משנת תרמ״ט שום חמרות והוספות. ב) בתי הדינים של עכשו בירושלם מטילים חרפה על עם ה׳ ועל ירושלם עיר קדשנו!! ממילא מובן, בי לאיסורים והרמות היוצאות מבתי דינים כאלה, מחריבי הישוב, אין כל ערך כלל, כי הם בעינינו עוכרי ישראל, בוגדי עמם וכל שומר נפשו ירחק מהם!! ג) אין לנו חלק ונחלה עם מוברי יין, שהתקשרו עם הנכרים והוציאו פירות אחינו מפני פירות צוררינו. מהראוי לבלי לבוא עמהם במו״מ ולהתרחק מהם כמו שמתרחקים מבוגדים ועוכרי ישראל. ד) בתור אמצעים עקריים ללחם נגד כל הקמים עלינו מבית ומחוץ הננו חושבים לנחוץ: 1) להשתדל להרחיב את הישוב החדש ביחוד ע״י התרבות הפועלים העברים ובעלי המלאכה בכל מקצעות הישוב. 2) ע״י הסתדרות עברית כללית של יהודי א״י, להחל מבני הישוב החדש ולהכנים לאט לאט את כל היסודות הרעננים גם מבני בישוב הישן.

משפט סוחרי נפשות. בברלין נגמר דין ארבעה יהודים, שעשו מסחר בנערות. שנים מהם עקיבא מאיר זילברדייד ומוריץ וואלרשטיין הם גולי רוסיא ושנים חיים אברלנדר ואשתו הם גולי גליציא, מחזיקים בית מלון ומאכל בשר. עקיבא מאיר נשפט לעבודת הפרך שתי שנים ומחצה ומוריץ לשתי שנים. הזוג אברלנדר יצאו נקיים, כי לא נמצאו ראיות לאשמתם. כל יהודי ברלין התמרמרו על הנבלים, המנבלים את כבוד עמם וכלם הפצו בלב שלם, שיחמיר ביה״ד בענשם. כל מי שידע דבר לחובתם הלך להגיד, לקים ובערת הרעה מקרבך.

המניסטר לבערות העם. תחת שבכל ממלכה אף באזיא יש מניסטריום להשכלת העם והנוכו יש ברוסיא מניסטריום לבערות העם, לפקח שישאר העם בבערותו, בראשו עומד המניסטר שווארץ וכשמו כן הוא, משחיר הוא עיני יושבי רוסיא בגזירותיו. הוא משגיח שלא ייסדו בתי־ספר יותר מהמדה הנהוצה לגדל פקידים ורופאים ולבטל ב״ס של יחידים והברות. ועצה פשוטה יש לו. בערי התחום נוסדו ב״ס תיכונים של יחידים בשביל יהודים, שאין מכניסים אותם בב״ס של הממשלה. עתה גזר המניסטר, שאותן ההגבלות, החלות על היהודים בב״ס של הממשלה, חלות עליהם גם בב״ס פרטיים. בזאת יסגרו רוב בה״ס האלה, כי רק מהיהודים התכלבלו.

העלילה הישנה. העתון הרוסי „דרוג״ שנוסד בקישינב ע״י אבי הפגרומות קרושוואן, הפיץ שמועה בין העם, כי סבת המגפה, השולטה ברוסיא היא, כי היהודים משליבים רעל אל הבארות. בעלילת הרשעה הזאת נשמדו בימי הבינים מאות אלפי יהודים בימי מגפה. בימינו אלה היה אפשר להשוב, שאי אפשר להעלות עוד עלילה בזאת עד שפתים, אבל המציאות מביאה גם דברים, שאף דמיון הזק לא יוכל להמציאם. ובי עלילת הדם קרובה יותר אל כח ההשגה של האדם?

הרבנות בירושלם. כפי הנשמע ממאן הרה״ג ר׳ יעקב מאיר לקבל את הרבנות הראשית בירושלם, כי אינו רוצה להכנס במחלקת ולהיות ראש לשנוררים ולבעלי לשה״ר בעת ששלום לו בסאלוניקי. לא הועילו בקשת ראש הגולה הטורקית והשובי ירושלם.

דריסת הרגל. במושבה אשכנזית אצל היפה תחת הר הכרמל קרה מקרה רצה. ערבי אחד בא בלילה לגנוב ענבים ובעל הכרם האשכנזי יצא וירה בו והפילהו חלל. בבקר הובא החלל אל הכפר הערבי וקומיסיה מהרשות הטורקית ומן הקונסול האשכנזי באה לראותו. בזה השתמש גואל הדם, אחי ההרוג והרג את חבר הקומיסיה האשכנזי אונגר. עתה נשבעו האשכנזים נקם על דם הנקי. ידוע, שבל הכבושים של אירפיים באפריקה ובאזיא התהילו ממעשי רצה כאלה. האירפיים השמשו בהם כמו בתואנה, להכניע את הרוצחים. עתה יש לשער, בי מעשה הרצה הזה יעורר אשכנזים רבים, לבא לתפוש מקום בא״י ולנשל את התושבים.

שונא הנשך. כאשר נעשה הגנראל היהודי אטולנגהי מניסטר לצבא באיטליא הוציא מיד הזהרות לבל פקידי הצבא בכל הארץ, להשמר מפני הנושבים המלוים ברבית האכזרים ותאר לפניהם את השחת ותהום היגון, שהם מפילים בהן את הפקידים הצעירים. אך רק מעטים מקלי הדעת ישמעו בקול היועץ הנאמן. פעם הביא המניסטר גדוד מעיר קטנה אל עיר הממלכה רומא ומיד קבץ אליו את הפקידים ודרש לפניהם מוסר השבל, להסבירם את הסבנה הצפויה להם בכרך הגדול מידי נושכי הנשך האכזרים, שהורידו בבר במה אלפי פקידים צעירים בעלי כשרון שאולה ודבר על לבם להשמר מפניהם. ואם — בן סים בסוף — יקרה פעם מקרה, שיצטרך פקיד ללוות לו כסף לדבר נחוץ שאין לדחותו, ישמר ע״ב ממלוה ברבית פלוני ברחוב פלוני ומפלוני ברחוב פלוני. כל הפקידים שעמדו בשורות האחרונות רשמו להם את השמות האלה תחת

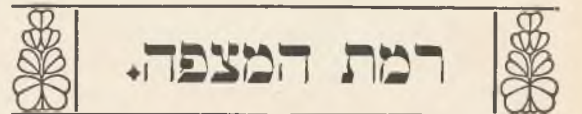
חסות שכמי חבריהם — לפנות אליהם לעת מצוא... מי יודע מה ילד יום.

ערמת שופט. בעירה טאלנה (פ. קיוב) קנה יהודי ביום השוק מיד נוצרי פרה במחיר שמונים רובל ובטרם נמסרה ליד היהודי הלך לו לחנות לקנות דבר מה לצרכו. בשובו מאן הנוצרי לתת לו את הפרה, באמרו, כי לא נתן לו היהודי את הכסף, והנוצרים אשר סביבו גם הם העידו על דבריו. היהודי פנה אל שופט השלום. השופט הזמין מיד את הנוצרי לדין. בראותו כי אין הנוצרי חפץ להודות, החליט להוציא מפיו דבר אמת בערמה: ויחרץ — כי על היהודי לשבת חמשה חדשים בבית-האסירים ולשלם עשרים וחמשה ר' קנס להנוצרי. היהודי החל לבכות ולצעוק ויהם אותו השופט ויאמר לו, כי ילוהו והוציא מכיסו שטר בן מאה רובל ויאמר להנוצרי, כי יתן לו 75 רובל והשאר יקח לו. הנוצרי שם את ידו אל תוך כיסו ויוצא משם שלשה שטרות בני 25 רובל ויתנם לשופט. השופט הביט עליהם זמן רב ובסוף קרא לנוצרי בכעס: איפה לקחת את „השטרות המזויפים"? ויצו לדשוטרים לאסרו. אז נאלץ הנוצרי להודות שלקח את הכסף מידי היהודי.

הד זמן.

שמות יתרו. וואלף: מדוע היו ליתרו שבעה שמות? — בער: כי שבע בנות היו לו ואחרי חתונת כל בת פשט רגלו לנושיו והוצרך להסיר שמו.

אצ"ג.

קושיות לליל תשעה באב.

ליל תשעה באב. בית-המדרש מלא אנשים, עלטה מכסה את פני כל הבית, אך אדמדמות המערב מפיצה עוד אור כהה דרך החלונות, ולאור החליש הזה נראים על הכתל המזרחי צללים שחורים מתנועעים, צללי האנשים ההולכים יחפים, בלי נשמע קול צעד, ורק לעתים ישמע קול נגיפת רגל בספסלים ההפוכים. דממה בבית ורוח עצב מיוחד שפוך על הדומיה הזאת, כלם הולכים אנה ואנה תפושים בשרעפיהם, קומתם כפופה, עיניהם נטויות לארץ.

ושמואל והינריך, נערים בני תשע שנים, הדרים בשכונה אחת, באו לבית המדרש, ובגלל הדממה אשר בבית לא העיזו לדבר בקול, אך עמדו להם בזוית והתלחשו בשפה רפה. הינריך בן ברנהרד ב... אשר לא דרך כף רגלו על מפתן בית המדרש מעודו, שאל את חברו שמואל בן משה רבקה'ס הנודע בעיר לחסיד וירא שמים, מה עושים האנשים האלה באפלה ומדוע הולכים יחפים?

— יום אבל היום — ענהו שמואל — אנהנו מתאבלים על חרבן המקדש, אשר נשרף באש! —

— מה זה בית המקדש! — שאלהו הינריך.

— בית המקדש היה בית אלקים נהדר מאד בארץ אבותינו, בארץ ישראל. ורבי ספר לי, כי שם היה טוב לנו, טוב מאד! הגוים לא קראו לנו „זשיד", כאשר יקראו לנו פה... גם ה„שקצים" לא השליכו עלינו אבנים, שם משלו היהודים בגוים".

— מדוע דוקא היום יתאבלו?

— כי ביום התשיעי לחדש אב נכנסו הגוים לעיר, שרפו את בית-המקדש, שחטו ילדים למאות ולאלפים, נערים רכים כמונו דקרו בחרבות.

— והיהודים לא עשו מאומה? — שאל הינריך ומוחו הקטן ארג לו מטוה של בעס וקנאה וקמץ את ידו לאגרוף והניף אותה למעלה, „לוא הייתי אני שמה· כי אז — — — אז הייתי לוקח אבן ופצעתי את מוחם! אמר נא לי: הזאת היא ארץ ישראל, אשר אבי יקרא לה פלשתינה? —

— כן! זאת היא פלשתינה; אבי יקרא לה ארץ ישראל, והציונים, כאביך, יקראו לה ציון ופלשתינה".

כן עמדו והתלחשו עד שנשמע קול חלש ונמוך, מלא עצב, קורא מכתל המזרח: „והוא רחום יכפר עון ולא ישחית וכו'... „ברכו את ה' המבורך!" כלם כפפו קומתם לארץ וענו בקול דממה דקה: „ברוך ה' המבורך לעולם ועד!"... השמש הדליק נר אחד והעמידו על העמוד לפני החזן, הנר הפיץ אור בהה על פני הבית והקהל התפלל ערבית ב„נגון-איכה". — הנגון הקודר ואפלת הבית השתפכו בעצב נורא על נפש הקטן הינריך ועמד על מקומו בלי-נוע...

התפלה נגמרה, ובל הקהל הגדול ישב על הארץ, כל אחד נר בידו, להאיר לו את ספר הקינות המונח לפניו על השלחן ההפוך. החזן יושב על הדום נמוך אצל העמוד וקורא מגלת איכה בקול חלש ומעציב עד מאה, קולו ים של דמעות, ים גדול של אנחות כבדות שוברות לב, אשר נצטמצמו ונעשו להברה קלה ודקה, המתפרצת מגרונו של האיש הזה, ומפי השומעים נשמעות אנחות דקות, כל אנחה הוא גל סוער, שנפרד מתוך הים... וגל אל גל קורא: סלה כל אבירי ד' בקרבי... קרא עלי מועד לשבור בחורי... על אלה אני בוכיה — — — והחזן מגביה קולו וקורא בבכי: אני הגבר ראה עני בשבט עברתו... במחשכים הושיבני במתי עולם... תרדוף באף ותשמידם מתחת שמי ה' — — — אבותינו ואינם ואנחנו עוונותיהם סבלנו... עבדים משלו בנו... — — — — כי אם מאום מאסתנו קצפת עלינו עד מאד. השיבנו ד' אליך ונשובה הדש ימינו כקדם...

המהזה האיום פעל על לבותם הרכים של שמואל והינריך, הרגיז את עצביהם, העציב את לבם, נפשם התמרמרה בקרבם וזרם המעות התפרץ מעיניהם עד אשר גמרו את הקינות.

— — — — — — — — — — — — — —

— בבית. שני חדרים במעון ברנהרד ב... מוארים היטב. בחדר אחד יושבים הילדים ומשתעשעים בצעצועיהם ובחדר השני יושב מר ברנהרד ב... עם אשתו בתוך „חבורה נעימה"; כוסות יין עומדות מזוגות על השלחן והוא עם אורחו משחקים בשח-מט, ואשתו עם רעותיה משוחחות ומשעשעות עם ילד קטן נחמד, אשר היא אוחזת בחיקה.

הינריך מתפרץ אל תוך הבית בלי ברכת הערב ובוחר לו זוית צרה ויושב וחושב מחשבות... המראה החדש והזר, שראה בביהמ"ד, הפיח בקרבו תוגה נעימה, התרגשות בלתי מצויה ומחשבותיו הפזורות החלו להתקבץ במחו הקטן, זכרונות מלפנים עפו אל קרבו אחד אחד והתחברו יחד ועוררו בקרבו מין גבורה מיוחד, מעין אותה הגבורה אשר יחלמו ילדים קטנים ורכים... ופתאום עמד ממקומו ושאל:

— אבי! מה היא מגמת הציונים?—

אביו הביט עליו בשחוק והשיב לו: „עוד נער קטן הנך ולא תבין מאומה"...

— אבל אבי! — התחנן לו הינריך בלטפו אותו ודמעות זהרו בתוך עיניו — אנא אבי יקירי אמור לי.

— הציונים רוצים, אנחנו רוצים, להשיב את היהודים לפלשתינה! התדע?

— האם כבר גרו שם, כי אתה אומר להשיב אותם?

— כן! לפני אלפים שנה היתה הארץ הזאת לנו, ואח"כ באו גוים והחריבו את ארצנו והגלונו לארצות זרים.

— ומתי היתה זאת? — שאלהו הינריך.

— מתי? היום בתשעה באב!... אבל למה לך לדעת זאת?...

— ואלה היהודים, אשר אתה קורא להם חסידים, מה המה עושים היום?

— יעשו מה שיחפצו! אין זה דאגתי ולא דאגתך! אבל מה אתה רוצה ממני?

— יען ראיתי אותם היום יושבים על הארץ ובוכים, בוכים מאד.

— המה בוכים על חרבן ירושלים!

— ומזה ירושלים?

— ירושלים היתה העיר הגדולה, עיר הבירה, אשר בפלשתינה, בארץ ישראל.

— ומדוע לא תבכה אתה על חרבנה?...

— אביו גרד בראשו ואחרי דומיה קטנה ענה: אבל המה אינם עושים מאומה להטיב גורל עמנו ולישוב ארצנו, רק יושבים ומחכים על ביאת משיח, וע"כ המה בוכים ומתפללים לאל, שישלח להם את המשיח... —

— ומדוע לא תתפלל אתה לאלקי ישראל, שישלח לנו גואל?...

אביו הביט עליו בחימה מהולה בשחוק ולא רצה לענות לו, אבל הינריך הפציר בו, ע"כ ענהו:

— זה הוא „מנהג שטות", לבכות על מה שנעשה כבר... ובמקום הבכיה עליהם לעשות דבר ממשי, כאשר אנחנו עושים, לטובת ארץ ישראל...

— אם-כן — שאל אתו הינריך — מדוע אתם מתאבלים בכל שנה על הרצל ז"ל? הלא הוא מת כבר?

אביו הביט עליו בכעס עצור ואמר: „אל תשאל כזאת! עוד נער קטן הנך, לכשתגדל תדע, כי הצדק אתי! —

— כן! נער הנני, ע"כ לא אבין! אבל לכשאגדל?... אז... ונאנח דום.

— — — — — — — — — — — — — —

ושמואל שב עם אביו הביתה, ומצא את אמו יושבת על הקרקע ונר בידה וקוראת את ספור הרבן ירושלים, ואמר אל אמו:

— אמי! תני נא לי כוס קוה! צמא אנכי מאד.

— ההשתגעת? — צעקה עליו אמו — תענית היום ואתה רוצה לשתות, שאל את בני גילך אם גם המה יישתו!

— בני! אמר לו אביו וצבט לו על לחיו — תענית היום! לפני שנים הרבה עמדו הגוים בחוץ ורצו לבוא אל ביתינו, להמית אותנו, אנחנו יראנו לצאת החוצה. כל הנערים עם אבותיהם לא היה להם מה לאכול, היו רעבים גם צמאים, הרבה מהם מתו ברעב ובצמא, ואתה לא עברו עליך כשלש שעות ואין אתה יכול לחיות בלי שתיה!

— אבל האם ישובו המה לתחיה, אם אנכי לא אוכל ולא אשתה?...

— לא! בן מצוה עלינו מפי חכמינו ז"ל: אנחנו מתענים היום, למען יראה ה' את עניגו וישלח לנו את משיח צדקו.

— ואם יבוא המשיח אז יהיה מותר לאכול?

— כן! — יהיה יום משתה ושמחה ויום טוב.

— והכל יהיה בארץ ישראל? —

— כן! — — —

— מדוע לא נעלה היום לארץ ישראל ונעשה לנו יום טוב? האם לא יתנו אותנו הגוים? —

— המה יתנונו לעלות שמה... אבל... — —

— אבל מה? הגד לי! הלא טוב הוא כל כך לשבת שמה — — — הבה נעלה! — — — — —

— הס! — צוה עליו אביו — כבר תדבר כאחד הציונים.

— הכן מדברים הציונים? לא ידעתי!... אבל הכי אסור לדבר כן?

— כן! — — —

— וכי עבירה היא לשכון בארץ ישראל? האפשר? הלא שמעתי, כי יושבים שם יהודים רבים? הכלם עושים עבירות?...

— לא עבירה היא, אדרבה מצוה גדולה!

— אם מצוה גדולה היא, מדוע לא תרצה אתה וכל הצדיקים הגדולים, לעשות המצוה הזאת? — —

— מפני כי אסור להיות ציוני!

— מדוע?

— מפני כי רשעים המה!

— וכי בשביל שהם מקיימים מצוה הם רשעים?

— לא! פתי! רשעים המה בלאו הכי! אוכלים טרפות ומחללים שבתות.

— ואם יקימו רשעים מצוה אחת, הכי אסור לנו לקיים את המצוה הזאת?

— כן! — ענהו אביו מבלי מצוא מענה אחר.

— אם-כן, מדוע תניח אתה תפלין ותתפלל ותלמוד תורה? הלא נחמן הציוני עושה כן?...

— עוד נער קטן הנך! לכשתגדל תדע, כי הצדק אתי! —

— כן! נער הנני. ע"כ לא אבין! אבל לכשאגדל?... אז... ונאנח דום.

ברודי

יעקב פיינשטיין.

תולדות אנשי שם בקראקא.

מאת פ. ה. וועטשטיין.

ר' משה לנדא.

(המשך)

בשנת שכ"א יום י"ט אדר נפטר ר' משה לנדא ונזכר בפנקס הח"ק דף כ"ג ע"ב: „ונשמת מדר"ר משה ב"ר יקותיאל הלוי ז"ל איש לנדא הוא הגאון הזקן המופלג ר' משה לנדא". וזה נוסח מצבתו:

הדור אתם ראו כי נמצא קבר איש קדוש מימים קדמונים: מ"ו משה סג"ל לנדא הנזכר בתשובת הגאונים: ה"ה רמ"א ושארית יוסף שישב עמהם בישבת תחכמונים: כנזכר בתשובת רמ"א 7) בזה הלשון ובא הדין לפני חכמי קראקא: האחד הישיש מורה לצדקה: הגאון מ"ו משה סג"ל לנדו: והשני אשר בצדו: הגאון גיסי מה"ו יוסף כ"צ: ונמנתי לשליש עמהם: ואני הקטן שבהם: עד כאן לשונו: ואם היה נמנה ראשון שבחבורה: זה האות שהיה שר וגדול בתורה: זכותו יעמוד להגן על העיר הזאת להנצל מכל צוקה וצרה: ע"כ נתחדש הציון הלז בהוצאת החברה: ע"י ידי המתעסקים בישנת תקס"ה לפ"ק 8)

נוסחת המצבה הזאת היא כמובן נוסחא מאוחרה, שנכתבה, כאמור, בישנת תקס"ח, ובעבר השני של המצבה נמצאה מטשטשת הכתבת הישנה והראשונה, ואנחנו קוראים מתוכה עוד את הדברים האלה:

לפרט יקירא . . .
וחסידא: מהר"ר משה
סג"ל מלנדא: זה משה
. . . זקן מורה . .
. . . . כחדא: . .
. . . .
דא: . . . .
משה קבל מיי פקודא:
ושבק לן חיים חינא וחסדא:
י"ט אדר.

(סוף יבוא) *)

7) שם.

8) ב„עיר הצדק" ע' 173 סי' ו' נעתק נוסח המצבה לא כהוגן וב„לוחות זכרון" ע' 50 סי' ל"א — לא בדיוק. ב„עיר הצדק" מובא „ויקירא" במקום „יקירא" לפ"ק, וטעות זו הביאה את מחברו לטעות ולכתב שם במבוא ע' 4, כי ר' משה לנדא מת בשנת שכ"ז. פרידברג אמר שם ב„לוחות זכרון", כי בעל עיר הצדק ואיש ריבו בעל „מפלת עיר הצדק" (ע' 14) ה ח ל י ט ו ש נ י ה ם, כי ר"מ לנדא נפטר בשנת שכ"ז, וזה איננו נכון. רק בעל עיה"צ החליט כן, ואולם בעל מפלת עיה"צ לא דבר מזה מאומה, ורק מ ד ש ת ק ולא העיר עליו גם על אותו הדבר א ו ל י ח ש ב גם הוא, כי ר"מ לנדא מת בשנת שכ"ז, ולא שהחלי ט גם הוא כן.

*) ב„מאמרי בהמצפה גליון 28 צ"א:" באסרו חג דשבועות „תמ"ו" במקום „תמ"ח"; מצבת אשתו „השניה" במקום „הראשונה"; „סמוכה למצבת „הותן" אבי זקנה" תחת „אבי" „אבי זקנה", "אבי" תחת „שבי" הג"מ יצחק כהן שפירא"; „ואולי „מגזע" הדיין" תחת „ואולי הדיין"; „שמת בשנח" תמ"ה הרבה שנים במקום תע"ה כשתי שנים אחרי מות אביו (הערה 8;)„ר' חיים פעטליצר" הוא אבי אמו של הג"מ אליקים געציל ראקובר" במקום „הוא אבי אמו".

עולם ומלואו.

בלנדון מצאו, שהעשן, היוצא ממכונות האוטו-מובילים, משמיד את הזבובים וכל שרץ העוף וגם את הבקטרים הנמצאים באויר ובאבק. ובכן האד הנבאש הזה, שחשבוהו לקללה ברחובות הכרכים, מביא ברכה רבה.

בהודו התפתח מסחר רב בעורות עכברים, שמשתמשים בהם לכריכת ספרים, למעשה נעלי-יד ולארנקות.

חמר אלכהול ישנו לא רק במשקים הידועים, כי-אם גם — בכל לחם חמץ. בקילוגרם לחם חמץ נמצא כשלשה גרם אלכהול.

כוס מים מועילה לכמה דברים. חולי עצבים ומתרגזים ישתו כוס מים חמים, ויוטב להם. גם הנוטים לכאב-ראש יעשו כן. מי שקשה לו לישון בלילה ישתה כוס מים קרים. לעצירות או קבה נשחתה טוב לשתות בכל בקר כוס מים קרים. לריח רע היוצא משינים שבורות ונבובות רוחצים את הפה שלש פעמים ביום במים שנתנו אל תוכם כף אראק טוב, כף של קוה בכוס מים.

בפאריז ישנם חצי מיליון נפש אדם, החיים מנדבות, שיקבצו בחצות.

אכילת תפוח טוב לפני השינה מועילה לעכול ומטיבה ומקילה את השינה.

עקיבה פיינטוך — דבורה הילמן
מאורשים תמוז תר"ע
הליטש — נדבורנה

הננו מברכים בברכת מז"ט את אחינו מר עקיבה פינטוך לארוסו.

יצחק ליב פינטוך ורעיתו, וולף פינטוך ורעיתו — סטניסלב.

בברכת מז"ט הננו מברכים את ידידנו מו' עקיבה פינטוך לארוסו.

מיכל קלינר — לבוב. איציק שיינער — סלאטווינע.

אברך במז"ט את בן דודי מר זעליג פריינדליך לארוסו עם מ' שרה דייטשער מקולאווא.

מרדכי בערנשטיין — קונאשוב.

בלב מלא רגשי אהבה וידידות אנחנו מברכים את אחותנו מרת שפרינצה שפאטין ואת מר יעקב זיידען לארוסם, במז"ט.

האחים מיכאל ואלימלך שפאטין.

ברוב חדוה וגיל אברך מקירות לבי את יד"נ מר אלימלך אדאלף בניעמירוב במז"ט לאירוסו עם מ' מאליע שמידט בכפר קשיווע אצל האריניען.

יצחק גראבער — ניעמירוב.

צאהל 960 — טארנאפאל 7 אויגוסט

קאנקורס.

בעהופס בעזעטצונג דעס אין דער יודישען קולטוס-געמיינדע אין טארנאפאל וואקאנטען **ראבבינער־פאסטענס** ווירד היעמיט נאכשטעהענדער קאנקורס אויסגעשריעבען.

בעווערבער האבען נאכצווייזען.

1 הערפארראגענדעס תלמודישעס וויססען ענטשפרעכענד דער ווירדע דער געמיינדע טארנאפאלס.

2 בעדינגונגען אים זיננע דעס § 11 דעס געזעטצעס פאם 21 מערץ 1890 רייכסגעזעטץ-בלאטט נר' 57 עווענטועלל דיספענז פאן דעמזעלבען.

3 דיא עסטערריייכישע שטאאטסבירגערשאפט.

דער פאסטען ווירד אים זיננע דעס § 28 דעס שטאטוטעס דער קולטוסגעמיינדע פראוויזאריש אויף 3 יאהרע פערליעהען, נאך אבלויף דיעזער צייט ערפאלגט דיא שטאביליזירונג.

דען געהאלט ווירד דער קולטוסראט סיסטעמיזירען.

געזוכע זינד ביס 7 אקטאבער 1910 צו הענדען דעס געפערטיגטען קולטוספרעזידענטען צו איבעררייכען.

דער פרעזידענט דער קולטוסגעמיינדע
ד"ר יוליוס לאנדעסבערג.

בשורת ספר חדש.

ראה זה חדש, שיצא לאור השנה, לא שזפתהו עין נאז: תוספתא סדר זרעים בהג"ה (מדוייקת היטב עם שני פירושים, הנקודים בשמותם ומנחת יצחק ושירי מנחה. כל אלה חברו יחדו ע"י הרב הגדול וכו' מו"ה יצחק הכהן אבד"ק אהלעניר וכעת מיושבי ירושלים תובב"א, בן לאותו הרב הגאון המובהק המפורסים מאור הגולה וכו' מו"ה שלום מרדכי הכהן הגדול שליט"א אבד"ק בערזאן יע"א. החפץ להביא ברכה אל ביתו יפנה נא אל כבוד המחבר כפי האדרעס: Rabbi Isak Schwadron Jerusalem Palästina

או לאחי המחבר Hersch Schwadron Bóbrka

ויגלה נופש לנפשו ויטעם עונג בעזהש"י. מחיר הספר 4 כתרים חוץ מהמשלוח בפאקעט.

[illegible]

הגימנאזיום הריאלי היהודי בסטאראזינעטץ.

לבית-הספר התכוני הזה, יש כל זכות ויפוי-כח של בתים התיכונים של הממשלה בכל עניני חול. החנוך העברי רחב ועמוק בכל מקצעות התוה"ק: תנ"ך עם רש"י, גמרא עם תוס', שלחן-ערוך, תולדות היהודים וכתב ולשון עברית. בשבתות וי"ט סגור ביה"ס. מנהל למודי הקדש הוא ההג' מו"ה משה דוד גראס, לפנים רב בלוצערן, גיסו של מיסד ביה"ס הרה"ג דר. יונג באונג, בראד. בחדש מאי נפתחה מחלקת ההכנסה לנסיון הכניסה, בלי נסיון הכניסה לא יקובל תלמיד. לכן נחוץ להיות מן המקדימים.

Verwaltung des jüd. Privat-Realgymnasiums
Sforożynetz (Bukowina).

הוצאת „התחיה" סטניסלב
יצא לאור

מלון עברי חדש חלק ראשון

תמורגם מעברית-לפולנית-ולגרמנית

חבר ע"י סופרים מדגולים מומחים בהשגחת הפרופיסור ד"ר מאיר וייספבערג. המלון העברי החדש הוא יחיד במינו ויבואו בו כל המלים החדשות שנתחדשו עד הנה בעולם הספרות ובסופו יבוא קונטרס שלם בשם „נוספות". מחיר החלק הראשון 3 כתרים ומי שישלח מראש 5 כתרים יקבל תיכף את חלק ראשון ואחר שני חדשים את החלק השני שהולך ונדפס ויגמר בזמן קצר. כמו כן יש להשיג אצלי כל מיני ספרי הנוך ולמוד, ספרי השכלה ומדע לרוב. עבור חבורות אגודות ומוכרי-ספרים אתן רבט הגון. הכתובת:

Abraham Robinsohn Buchhandlung
Stanislau, Galizien

Wyd.: Naftali Hof, S. M. Laser
Odpowiedzialny redaktor: S. M. Laser.
Drukiem M. Lenkowicza w Krakowie.
Bożego Ciała 22.

Newyorker Germania

Lebensversicherungsgesellschaft.

Versicherungsstand am Schlusse des Jahres 1905	K. 539,686.228.—
Stand der Activa laut Bilans Ende 1905	„ 176,528.370.—
Einkünfte von Assekuranz Prämien und Zinsen 1905	„ 30,748.986.—
Ueberschuss vom Jahresumsatz K. 2,215.336.— / Reserven v. früheren Jahren für Dividende „ 11,718.647.—	„ 13,934.003.—

Folgende **Vorteile** bietet die **Newyorker Germania** ihren Versicherten:

1) Sie gewährt die ersten Dividenden schon nach Ablauf des ersten Jahres;

2) die Polizzen behalten ihren Wert nach 3 Jahren der Ausstellung sogar wenn die Versicherten durch Selbstmord oder Duell starben, und auch in Fällen, in welchen der Antrag objectiv falsche Deklaration enthält; 3) Reise um die ganze Erdkugel unterliegen keine besonderen Prämien; 4) ebenso brauchen im Kriegsfalle die zu den Waffen Berufenen keine besonderen Prämien zu zahlen; 5) nach 3-jähriger Versicherung kann der Versicherte, bei Einstellung weiterer Entrichtung der Prämien, über die Polizze frei verfügen, gemäss der in der Polizze ersichtlichen Instruktion.

General-Agentur für Westgalizien:

Sigmund Gleitzmann, Krakau

Jasnagasse 5.

Agenten unter günstigsten Bedingungen gesucht.

Erstes und Grösstes

Gramophonhaus

JOSEF WECHSLER

Engros & Endetail

Lemberg, Sykstuska 2. Krakau, Grodzka 71.

גענעראלפערטרעטער דער גראמאפאן אקציען - געזעללשאפט
מיט מארקע „שרייבענדער ענגעל"
גרעססטעס לאגער פאלנישער, דייטשער, העברעאישער אונד יודישער פלאטטען מיט מארקע „ענגעל".
20.000 פלאטטען ערסטגרעסטער קינסטלער
שטעטס אם לאגער.
רעפאראטורמייליער אונד ווערקשטעטטע אם ארטע בעסטע אוסטטיט־בעדינגונגען. — פרייזקאטאלאגע גראטיס אונד פראנקא.
לעמבערג, טעלעפאן II 2033
קראקוי, טעלעפאן 461

פרי עץ הדר.

אתרוגי ארץ ישראל מגני ישראל!

אנחנו קבלנו על עצמנו להמציא לאחינו את האפשרות לקיים מצות אתרוג רק באתרוג א"י ומגני ישראל, המקיימים כל המצות התלויות בארץ. וכל אוהב עמו ודת ישראל באמת ובלב תמים לא יהין לקנות ממזרי היונים מידי שונאינו מקדם, אשר ידם מלוכלכה בדם ישראל ואשר ירדפו את אחינו עד היום הזה. במה דיו נשפך ובמה קולמסים נשברו מגאונינו רבנינו וחכמינו, אשר הורו לנו, כי ממזרי יון אסורים לנו מדאורייתא. ועוד ישנם יהודים ודוקא מן החרדים, המזידים להביא ממזורים בקהל ד' ומחטיאים את הרבים. עזרונו נא החרדים לדבר ד' ולכבוד ישראל וארצנו להרגיל את עמנו באתרוגים מזמרת ארצנו. המחירים נשארו כמו של האגודה „פרי עץ הדר" ביפו. לסוחרים, אשר יקנו עשרים אתרוגים נותר להם 25% ראבאט, ואלה אשר יקנו ארבעים אתרוגים נותר להם 35% ראבאט. אופן המכירה רק ע"פ אנגאבע ונאכנאהמע.

הרוצים לקבל האתרוגים ישר מא"י ישלחו לנו הזמנותיהם עד ר"ח אלול, ולאלה אשר יזמינו עד רח"ש נוכל לשלוח מטריעסט, ומן רח"ש עד יוה"כ נשלח מלבוב.

בשנה הזאת ישנם לנו יינות א"י משובחים, היינות והקאניאק נבחנו מרופאים גדולים וקנו להם שם עולם, גם שמן זית זך מא"י יפה לרפואה, וכן בורית מ„העתיד" בחיפה ועוד כלי חמר מעצי זית. סוכנים נבקש בכל עיר ועיר, אשר יראו ברכה בעמלם.

PALÄSTINA

Handels-Gesellschaft TIEGER & COMP.
Lemberg, Żółkiewska 129.

ביערפערטרעטונג.

ווער אויף דער פערטרעטונג דער ברויערייען דער נארדמעהרישען ברויערייא אונד מאלצפאבריקס-אקציענגעזעללשאפט אין האננסדארף, יאהרנסדארף אונד מאהר. שאהנבערג, וועלכע האכגראדיגע ביערע וויא האננסדארפער - פילזנער, סודעטענברייא, (ביירישע סארטע) באק, (פארטאר קוואליטעט) עקספארט-מערצען, דאפפעללאגער אונד לאגערביער ערציינגט, רעפלעקטירט, וואללע זיך געפעלליגסט אונגעזיימט אן דערען גענעראלפערטרעטער

Grajower, Henenberg & Scharf
Chrzanów.

וועגדען, וועלכע בערייט זינד, אללע אן זיע געשטעללטען אנפארדערונגען געניגענע צו לייסטען.

M. Gutwirth, Bochnia

liefert Knochenmehl und Thomasmehl in jeder Gehaltslage zu sehr billigen Preisen.

10 Kronen täglich!

kann jedermann auf leichte Weise verdienen. Senden Sie Ihre Adresse nur auf einer Postkarte an die Firma Jak. König, Wien VII 3 - Postamt 63

הוצאת „השרון" פשעמישל.
יצא לאור

שפתנו חלק שני

מאת
רפאל סופרמן צבי שרפשטין

מקראה עם תמונות וציורים לשנת הלמודים השנית.

הספר הזה הוא היחידי בין ספרי הלמוד, שהוא מתאים התאמה גמורה להתפתחותם השכלית וידיעותיהם בשפה של פעוטים משנת הלמודים השנית. שפתו קלה מאד, יפה ופיוטית ותכנו מעניין למשוך את הלב. הספר מכיל מלבד שפע תמונות וציורים, שיחות, ספורים, משלים ושירים, שנתבחרו בהקפדה יתרה, גם אגדות היסטוריות ועממיות נחמדות, הנותנות ספוק להפנטסיה הערה של התינוק ומזון לרגשותיו הלאומיים. **שפתנו חלק שני** היא מקראה שאין כמותה לקלות השפה ויפיה, להתאמה דיקנית לגיל הילדים וידיעותיהם, לתכן מעניין ולהדור אמתתי מצוין. מחירו K. 1.50 נמצא אצל כל בתי מסחר הספרים. המכירה הראשית בגליציה

Amkraut & Freund, Przemyśl.

אולפנא.

החפץ לשלוח את בנו לאחד מבתי האולפנא שבקראקא, לגימנזיום, לבי"ס הריאלי וכדומה, יוכל למצוא בעדם בבית מעון מרווח, ארוחה טובה, השגחה מעולה והוראה שלמה בתנ"ך ובשפת עבר. השכר ממוצע.

S. WAŁKOWSKI, KRAKAU
Miodowa 16.

מורים עברים!

ועד בית הספר הולאטשובי הדפיס קטלוגים על ניר יפה וטוב ומוכר אותם בזול שאין דוגמתו. 5 הלר מחיר גליון. 20% בשביל הוצאת אגודת המורים.

לפנות אל:

NAFTALI SIEGEL
Leiter der hebr. Schule in ZŁOCZÓW.

לתועלת הבנת כה"ק וידיעת הדקדוק.

שלשת ספרי: „דרך חדשה בבאורי כה"ק" „יפלס נתיב" (דקדוק) ו„לחות הפעלים" (להשתלמות הדקדוק) כבר הוכרו לטובים ומועילים מאד. מחיר הראשון 22 קאפ.; מחיר השני 29 קאפ.; מחיר השלישי 27 קאפ.; שלשתם יחד 61 קאפ. גם יובלו להשיג על ידי את שני הספרים (פרי רוחי) „מסבות השם" ו„מסבות הפעל" בהורדת 15 פ"צ ממחירם הקצוב, היינו במחיר 1 רו"ב 88 קאפ. ובאחריות-בהוספת דמי האחריות. בנ"נ לא ישולח.

כתבתי: **D. L. Baranowitz, Wilna**
Zawalnaia 68, Russland.